

An Aotrou Keriouaz

PE

FEIZ HA BREIZ

GANT

ALAN YANN.

10797

55 D

B
891
682
LEG

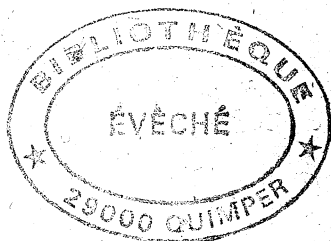
An Aotrou Keriouaz

PE

FEIZ HA BREIZ

GANT

ALAN YANN.

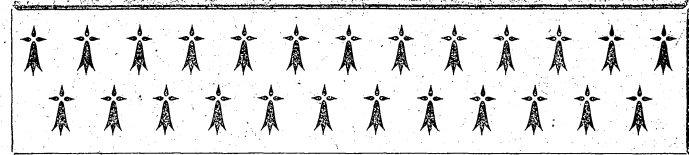
O deus perz er C'hoari :

An Aotrou Goulc'hen, manac'h, ermit ar penity.
An Aotrou Keriouaz, perc'hen kastell Keriouaz, e Kerlouan.
Salaün } Bugale Keriouaz.
Alanik }
An Aotrou Ello, perc'hen Gwikello.
Garskanv }
Lagadaour }
Eostik-Arvor } Arvoriz.
Taol-Diskar }
Pennhorz }
Skopounner }
Dournkalet }
Barolouet, pe Ranmor.
Ar Floc'hig Bran.
Mikael, mevel Ello.
Soudarded eus Gwikello.

Diocèse de
Quimper & Léon
Evêché de Quimper et Léon

Document numérisé en 2016

An Aotrou Keriouaz pe Feiz ha Breiz

KENTA ARVEST

An daolenn genta a dremen war eun huelenn, kempennet evit miret na ve taget gant an enebourien, el lec'h m'eman breman Roudouz hir. Ar zoudarded, gwisket evel tud a vor, a zo azezet pe c'hourvezet war al leton, o kousket darn anezo; darn o kozeal, pa zigouez Garskanv.

KENTA DIVIZ

GARSKANV, TAOLDISKAR, LAGADAOUR, SKOPOUNNER,
PENNHORZ, DOURNKALET, EOSTIK-ARVOR, etc.

GARSKANV

War zao, paotred! N'ema mui ar mare da gousket! Keriouaz a zo etre daouarn an enebourien.

An holl a zo en ho zav en eun taol, an dourn war o armoù.

HOLL

An Aotrou Keriouaz! Reuz.

GARSKANV

Ya! Reuz! Keriouaz hor Rener muia karet a zo etre daouarn perc'hen Gwikello, hag Ello a zo a du gant ar Zaozoun!

TAOLDISKAR

Penaos, Garskanv eo digouezet eur seurt darvoud? Ni 'zonje 'oac'h êt ho taou en tu all d'ar menez da welet ha tostât a rea listri tud an hanternoz.

GARSKANV

Siouaz nann! Da Wikello oamp êt: re hirr 've konta d'eoc'h breman an istor penn-da-benn.

Kenta tra zo d'ober eo klask an tu da denna an aotrou Keriouaz deuz skilfou Ello.

Daou pe dri en eur vouez.

Yao, da Wikello.

GARSKANV

Asa, pôtred, mar deo va hano-me Garskanv, c'houi ve hanvet m'ad Pennou-Skanv. C'houi 'zonj d'eoc'h kaout ar pont-war-wint diskaret ha n'ho pezo ken da ober nemet toulgova an daou pe dri gwareger a vez pervuia o tioual an nor ouz ar bleizi hag al laëron? D'ar mare man, bezit sur, an holl doriou a zo kloz-mat. N'euz ket da zonjal pi-gnat dre nerz war mogeriou ar c'hastell: diouallet int, ha diouallet mat. Eur follentez e ve d'an dournadig pôtred, ma ne 'z omp ken, enebi ouz soudarded kuzet en o zouriou hag adren o mogeriou

SKOPOUNNER

Ha koulskoude ni n'hon eus morse kilet!

GARSKANV

Ho! n'eo ket dre zifisians eus nerz-kalon an Arvoriz e komzan, evelse. Me lavar e ve mont a benn-kas d'ar maro, hag an Aotrou Keriouaz ne ve ket delivret. Hogen an Aotrou Keriouaz a dle beza delivret, neket-ta?

HOLL

Ya! Ya!

GARSKANV

Neuze eo gwelloc'h ijin eget nerz: pa ne c'hellomp beza leon, bezomp louarn.

TAOLDISKAR

Ha penaos beza louarn?

GARSKANV

Paotred an Arvor, va mignoned, daoust ma 'z oun Arvoriad eveldoc'h, em eus kalz bevet en Argoad, ispisial er c'hoajou-man. Ne 'z eus enno na ribin, na gwenojenn n'am befe darempredet, hag en unan eus ar ribinou-ze e tigor dindan an douar eun hent hag a sko e kastell Gwikello.

SKOPOUNNER

Setu aze hag a zo diouz hon doare! Allo, Garskanv, en em laka en hor penn d'eomp!

GARSKANV

Ma ne vije bet nemet an dra-ze da ober, pell a oa edomp en hent.

SKOPOUNNER

Petra zalc'h ac'hanot eta? Aoun e peus en defe Ello laket soudarded da stanka an hent-ze?

GARSKANV

An dra-ze ha traou-all. Ne ouezan ket e pe arroud eus ar c'hastell eman genou an hent-ze, rag ar goasa eo ma n'em eus ket gellet loc'h ar mean a zo o stanka an toull, ha ne gredan ket e vefe gellet hen ober nemet a-ziabarz ar maner. Ar c'hinvi a zo warnan a ra din kredi n'eo ket anavezet gant Ello na gant nikun eus e diegez.

TAOLDISKAR

Sat' aze eur gount all!

Skrabat a ra e benn.

GARSKANV

Ne da ket da zic'hrizienna da gribell, Taoldiskar. Ma ne c'hellomp ket mont holl en eur strollad e Gwikello, unan hebken a c'hell mont ha dibrenna d'ar re all.

LAGADAOUR

Ha me a vezo hennez.

GOULC'HEN

Pe autramant me va-unan, Lagadaour. Gouzout a ran gwelloc'h an doareou eget fors piou aman.

LAGADAOUR

Me lavar eo te a yelo da zivezata-holl. Ne c'helli ket mont en tu all da vogeriou Gwikello hep na vefes anavezet ha na vefe tapet peg ennout; ouspenn-ze, ma 'z es te a-hont, piou a ziskouezo d'eomp an hent kleuz, ma na deufes ket en dro?

GARSKANV

Mar d'eus riskl evidon-me, evidot-te ez-eus kement all. Ne peus ket a zonz, kredabl, da vont war nij dreist ar mogeriou; ne velan ket c'hoaz da ziouskell.

LAGADAOUR

Penaoz ez aio Lagadaour e toull ar bleiz, an dra-ze a zell ouz Lagadaour hag outan hepken. Evid ar pez a zell ouz ar mean bras, me a bromet deoc'h, dre va feiz a gristen ha va enor a Arvoriad, hen devezo troet war e aëlou, a-raok m'en devezo kanet ar c'hilloz warc'hoaz... C'hoant az peuz c'hoaz da enebi, Garskanv? Mat! Mouez ar bobl a zo a leverer mouez Doue, ha me a c'houlenn diganeoc'h holl ober an dibab etre Garskanv ha me.

SKOPOUNNER

Mar d'eus hano a finesaou, me a gred n'eus den evit Lagadaour.

An holl a ziskouez beza deuz ar mennoz-ze hag a lavar: ya.

LAGADAOUR

La! Gwelet a rez, Garskanv emaint koll... Entetet eo eta: da vare hanternoz c'houi a vezo er penn-all d'an hent

klenz, adren ar mean bras, prest da zailha, pa vezo digoret d'eoc'h, ha me a c'houlenn koll va hano ma ne gavit ket digor-primm... N'eus fors petra n'em gavo, kriadenn ar gaouenn a vezo evidomp ar merk evit en em anaout. Klevet ho peus?... Kenavezo, pôtred an Arvor, marteze er Baradoz!... Ma klevit lavaret eo bet krouget Lagadaour, grit eur bedennig evitan.

GOULC'HEN

Kerz Lagadaour, ha ra vezo Doue ganez.

TAOLDISKAR

Ha taol evez diouz ar gordenn lardet.

LAGADAOUR

Bezit dinec'h! Ne em eus ket nemeur a c'hoant da greski niver ar frouez ouz skourrou Gwikello.

SKOPOUNNER

Ha diouz da ziskouarn: Ello a zo buan e c'her, ha buannoc'h c'hoaz e zourn hag e gleze.

LAGADAOUR

Bah! Evid an aotrou Keriouaz ha va bro ez afen da gregi e kerniel an diaoul en e ifern... En ho pater em berr, livirit eur bedennig evit Lagadaour. Doue r'ho pen-nigo, breudeur!

Epad ar c'homzou diveza euz an diviz, Lagadaour a stard an dourn da beb unan.

IIe DIVIZ

AR MEMEZ-RE HEP LAGADAOUR

SKOPOUNNER

Uhel eo c'hoaz an heol, amzer zo eta; n'en em lakemp ket c'hoaz en hent; ma kountfez d'eomp da dro e Gwikello, Garskanv?

GARSKANV

Pe an istor-ze, pe eun all, d'eomp d'ezi. Araok avat pôtred greomp eun tammig tan. Me zo bet tomm d'in bremaik hag e santan breman ar c'houezenn o sklasi war va c'hein. N'eo ket keneut ' zo diank er vro-man.

Daou pe dri a ya da gerc'hat skourrou sec'h, eun all a zigas ar glaou, a vezo ranket da zalc'her atao beo, kuit da-denna tan.

La! Eur pikol kef ebarz! Hep lavaret gaou ebed emae gwelloc'h aman eget na 'z edon diou eur ' zo e Gwikello. Bennoz da Zoue ha d'an Itron santez Anna pa 'm eus gallet tenna divac'hagn va feadra ac'hano.

TAOLDISKAR

Ha d'ober petra mont ebarz?

GARSKANV

Me ya da heul an aotrou Keriouaz ha n'oan ket boazet da c'houlenn digantan perag e vale en tu-man e lec'h en tu-hont, na dreist-holl da gemeret abeg ennan.

PENHORZ

Mat e peuz grêt! Ha ni holl, Taoldiskar, da genta hor befe grêt evelldout.

GARSKANY

War zigarez mont en tu all d'ar menez da welet petra oa war ar mor, oamp pellaet diouzoc'h. Gwelet a rean goulskoude ez eamp en tu kontrol. Me ne lavaren netra rag warlerc'h Keriouaz e vijen et er penn all d'ar bed. Hen eo a doullas'kaoz. Gouzout a rit-petra zo bet tamallet d'ar c'hont Ello. Mar doa gwir ar brud, ez oa en em glevet gant ar Zaozon evit lakat rins war ar Vro, ha kemeret e lod eus ar pezh a vije laeret diwar goust Breiziz. E gwirionez, tenvalloc'h oa c'hoaz e ene a dreitour eget ar brud a rede. Galvet en doa an Aotrou Keriouaz d'e gastell war zigarez klask gantan an doare da rei d'ar Zaozon eur gentel a virje outo da zistrei er vro diwar ar mare. Keriouaz a lennaz war va dremm n'oan ket avis da vont, hag e lavaras din:

« Kêrse am befe da viken ma teufe abalamour d'in-me da drei en hon enep. Kalz a dud en deus dindannan ha marteze o welet stad reuzeudik e vro, e savo keuz gantan, hag e soublo hiviziken da Roue Breiz ha d'ar c'hont Even, evit dont da stourm en hon touez, o lakat da devel ar gasoni en deus ouzin abaque va eured. Evidon-me Garskany, n'eus fors petra a c'hellfe en em gaout ganen me zo da genta da Zoue ha d'am Breiz ».

Komz a reas d'in eus e wreg Lili-arc'hant, eus e vab bihan Alanick hag ivez eus e vab all, Salaün. Diskarga a reas, em hini, e galon ankeniet meurbet dre ma 'z eo e vab kosa ken touellet gant merc'h Ello ha ma ne ra dre-ze, nemet darempredi e gastell...

« Doue ra viro emezan, na ve Ello eun treitour, Doue ra viro na ve Salaün diarbennet diwar an hent-mat, dallet m'az eo gant e dech, daoust d'ar gwad leal en deus bet digant e dud ».

TAOLDISKAR

Ne gredan ket e valefe hennez war roudou e dad.

GARSKANY

Dre an Itroun santez Anna, ro peoc'h! N'hon eus ket ezomm eus da varnedigez. Eun dervez, kred ac'hanon e kalon Salaün gwad Keriouaz a gomzo sklêr ha krenv, ha neuze n'eo ket war hent an dreitouriaj eo e vezo kavet.

SKOPOUNNER

Ma n'en dije ket bet Taoldiskar a c'hoant da zivelgri e deod, ni hor bije klevet dija ar rest eus da istor: ken-dalc'h, Garskany, ha na zelaou mui anezan!

GARSKANY

An nor-vras a oa diskaret evit rei d'eomp digor. Siouaz! a vec'h edomp tremenet, e skoaz em c'halon eun taol pounner, o klevet o wigourat ar chadennoù a zibrade war hol lerc'h ar pouit-war-wint. Edomp e neiz ar bleiz! da c'hortoz beza marteze en e c'henou. Ha me d'en em zila etouez ar zervicherien, karget da gas Keriouaz beteg perc'henn ar c'hastel. Va zonz a oa grêt da dec'hout ha da glask skoazell, fizians em oa n'oa ket bet taolet a evez ouzin...

Salaün, e leür ar maner, etouez tudchentilou all, a zelle ouz mevellien o tispenn eur c'haro. Rusia a reas pa welas e dad. Hep gellout sevel e zaoulagad-dirag sellou rust

e dad, e teuas goulskoude da zaludi anezan. D'an ampoent Ello e unan a deue da ziambroug Keriouaz hag her c'hasas raktal ebarz ar maner. Trouz o mouezioù a deue betek ennomp; Ello a gomze flour da genta; buan avat e vouez a deuas da veza grouns. Gourdrourz a rea, ha ne zaleas ket da zont er miz en eur grial: « Daou zen aman gant eur jaden evit an Aotrou Keriouaz ». Holl zervicherien ar maner a zebezas: « Buannoc'h eget an dra-ze » eme Ello, kounaret « ha m'az eus unan bennag deuet d'e heul, ra vezo raktal-laket an dourn warnan. »

Esoc'h da lavaret eget da ober, va faotr-me! Garskanv en doa lardet mat e gilhourou. Sin ar groaz; unan, daou ha tri, ha me a oa en em lezet da goueza diwar moger-dro ar c'hastell d'an traon. Dre vuzud n'oa broustet nikun eus va izili.

SKOPOUNNER

Perag n'oas ket et da glask an nor?

TAOLDISKAR

Lez-ta! Skopounner, ar pezh zo grêt evid ar re all n'eo ket grêt evit al labous m'az eo Garskanv.

PENNHORZ

Peoc'h en toull-ze, ha ra gendalc'ho Garskanv.

GARSKANV

Em lec'h me, Skopounner a vije et m'arvat a benn-kas war beg goafou ar zoudarded a oa lakaet dija da ziwall an nor-vihan! Sell, ne rofen ket daou liard toull evid ar pezh e peus a skiant.

SKOPOUNNER

Selaou 'ta! E pe foar e kafez evit daou liard koulz azen ha me?

GARSKANV

Mar d'eo-te a zo en em garget da zisplega va istor, kerz ganti!

PENNHORZ

Peoc'h! a lavaran.

GARSKANV

Perak neuze Skopounner ha Taoliskar a ya a dreuz war va c'haoziou?

PENNHORZ

Setu c'houi oc'h ober an neuz da veza fachet, ha bremañ ne vezo ket brao lakat ar fri pe ar biz etrezoc'h! Allo! Garskanv, echu!

GARSKANV

Re zale em eus grêt dija; trouc'homp berr. Eur marc'h a oa eno, kredabl o peuri; ne ouezas ket peur edon war e gein. Spountet e klaskas tec'het d'an daou lamm ruz; me a dec'he ivez ker buan-all ha prest nag an tennou-birr, nag ar vein baltam ne voent gouest da dizout ac'hanon; eun hanter-eur da c'houde edon en ho touez.

TAOLDISKAR

Che! ha ma vijes bet lazet? Paour kêz mignon.

GARSKANV

Bah! pe abred pe zivezad, al lezenn eo: eun deiz goulskoude e vezin sammet e karrigell an ankou.

PENNHORZ

Asa, tudou; n'emaomp ket mat! Ne ven ket souezet ne-meur e tilammfe warnomp paotred Ello, pa zonjomp an neubeuta. Ma keroc'h me yelo da ober eur bale diouz an tu-ze?

HOLL, *a-unan*.

Me yelo!

PENNHORZ

Ha den ne jomo, n'eo ket 'ta? Kement-se a ra d'in sonjal eus diank d'eomp c'hoaz eun dra red.

SKOPOUNNER

Ha petra 'ta?

PENNHORZ

Eur c'habiten d'hor gouarn, ken na vezo Keriouaz adarre en hon touez.

GARSKANV

Mouez ar bobl, mouez Doue adarre! Me ro va mouez da zen ar furnez, da lavaret eo Pennhorz, ha c'houi?

PENNHORZ

Me zonj, me, ne c'hellomp ket lakat hini all ebet da reiza a'e hanomp nemet an hini a ranko hon hentcha fenez. Va mouez da C'harskanv.

AN HOLL, *an eil goude egile*.

Va hini me ivez.

PENNHORZ

Gwelet a rez, Garskanv, emaut Konan warnomp evel ma veze lavaret gwechall, ha me a c'houlenn diganez aotre da vont da velet petra ' ra paotred Gwikello.

GARSKANV

Nann! Taoldiskar eo a yelo!

TAOLDISKAR

Bennoz Doue, kabiten!

GARSKANV

Ha ra vezo ive Doue ganez! Digor mat da zaoulagad ha bez distro mar gellez, abenn serr-noz.

*Taoldiskar a ya kuit.*IIIe DIVIZ

AR MEMEZ-RE HEP TAOLDISKAR

GARSKANV

Te, Pennhorz, deus aman! Tri pe bevar enebour ne reont ket aon d'it?

PENNHORZ

Ha pa vije unan pe zaou muioc'h ne grenfen ket re.

GARSKANV

Eilgeriet mat va mignon! Setu perak, me da Gonan a fell d'in ez afes raktal beteg ar c'hont Even. N'oar netra, m'oarvat. Lavaret a ri d'ezan eman Keriouaz etre daouarn Ello hag e tleomp-ni, fenoz, mont da welet pe seurt danvez a zo oc'h ober an aotrou-ze. Ma vez Doue a du ganeomp kastel Guikello a vezo d'eomp. Lavaret a ri d'ezan ivez ez eo, hervez ar c'heleier deuet beteg ennomp, goloet ar mor gant listri ar Zaozon diouz kostez Pontus-val. Ouspenn mil vern a vez gwelet, henvel int ouz eur c'hoat o vale war ar mor... Hen a raio a garo. Va ali-me a ve mont da ziambroug anezo betek kern ar menez tosta d'ar mor, ha kuzat eun toullad soudarded war gward ar Brenn, evit koueza warno diwar an adrenv. Va zonz eo ne zouaro ar Zaozon nemet warc'hoaz. Re fall hon aochou evit d'ezo klask porzia en noz. Sonj e pezo eus an traou-ze?

PENNHORZ

Ya!

GARSKANV

En hent neuze! Mar gelles tremen hep beza gwelet, gwell a ze! Ma renkez c'hoari gant ar valtamm, pe ar wa-reg, pe ar gougleze, her gri. Kousto pe gousto avat e renkez tizout Lesneven, ha kemenn an dra-ze d'ar c'hont.

PENNHORZ

Dre relegou hon tud-koz, Konan, da c'hourc'hemennou a vezo sevenet penn-da-benn.

GARSKANV

Ra ziskouezo da El-Mat, an hent-d'it.

PENNHORZ

Kenavezo, paotred. Doue ra vezo ganeoc'h!

AN HOLL

Ha ganez-te ivez!

Penhorz d'e dro a gerz kuit.

IVe DIVIZ

AR MEMEZ-RE HEP PENNHORZ

GARSKANV

Asa, tud keiz, tomm e vezo m'oarvat an abadenn; n'ho peus ket a aon ' michans?

HOLL

Aon, ni Breiziz? Morse!

GARSKANV

Set' aze kozeal. Ha goulskoude ne yezo ket re lakat Doue a-du ganeomp. War am eus klevet, dec'h diweza, ar c'hont Even e-unan a zo êt beteg Peniti Goulc'hen, evit goulenn digant an ermit santel skoazell e bedennou er stourmad a zo o vont da goueza war e dud, ma teu ar Zaozon da zouara aman.

SKOPOUNNER

Hag e peuz c'hoant ez afe unan bennak evidomp ivez?

GARSKANV

Ya. Kerz eta te. Araok ma krogimp en abadenn fenoz,
e pezo grêt da dro e peniti ar zant.

Dirazo ec'h en em ziskouez eur manac'h.

AN HOLL a vouez uhel.

Ar Zant! Ar Zant!

V° DIVIZ

GOULC'HEN HAG AR RE ALL

GOULC'HEN

Eus a biou, e komzit aze?

GARSKANV

Ac'hanoc'h c'houi, Tad!

GOULC'HEN

Perag e roët-hu an hano a zant d'an hini n'ez eo nemed
eur pec'her evel doc'h, gwasoc'h pec'her c'hoaz? Rag di-
gand an hini a zo bet roët kalz d'ezan, e vezo goulennet
kalz. Va madoberour Godian en deus roët d'in brasoc'h
deskadurez eget na vez gellet rei da vugale an dud reu-
zeudik evel m'az oa va re-me, ha gwelloc'h evidoc'houi,
me oar ha petra eo madelez Doue, ha petra eo fallagriez
ar pec'hed, ha gouskoude evel doc'h, gwasoc'h evidoc'h
eta, me 'zo chomet pec'her. Oh nan! en han' Doue, ne
d'it ket da gailhara an hano a Zant ouz hen rei d'in-me.

GARSKANV

O Tad! Ne d'it ket da facha! Ho kenvroiz eus an Arvor
a gouez d'an daoulin dirazoc'h evit goulenn ma tiskenno
warnomp gant hoc'h hini bennoz an Aotrou Doue.

An Holl bodet eun dro d'ezan a gouez d'an daoulin.

GOULC'HEN

Ya! Met arabat gelver ac'hanon ken ar zant... Ra ziskenno
eta warnoc'h bennoz an Aotrou, en hano an Tad, ar Mab,
hag ar Spered-Santel!

Ober a ra sin ar groaz, hag e savont en o sav.

GARSKANV

Ha gouskoude ar Zent a dle beza Mignoned da Zoue,
ha c'houi a dle beza eus e wella mignoned, rak ne zinac'h
netra ouz ho pedennou. Ar burzudou hep niver...

GOULC'HEN

Va mignon Garskanv, ar burzudou-ze, ma komzer
anezo, n'int ket na ker bras na ken niverus ha ma lavar ar
brud. Gouzout a rez petra eo ar brud? Eun trouz bihan
a ya etouez an dud en eur greski hag a zeu da vras, hen-
vel ouz ar c'horn-boud a lavar diwar an tevenn d'an dud
a vor e pelec'h douara, pa vez ledet ker pounner ar vo-
gidell en dro d'ezo, ma ne ouezont mui da belec'h mont.
Eur c'houezadenn zister en eur penn euz ar c'horn-boud
a zo er penn-all eur voudadenn galloudus, trec'h d'an
avel ha d'an trouzmor. Setu ivez ar pezh a c'halves va
miraklou. Ma 'z eo plijet gant Doue ober eun dra vras
bennak dre va fedennou, d'ezan, ha d'ezan hepken eo

d'eomp renta meuleudi. M'ho peus c'hoant da ober plijadur d'in, pedit evit ma vezo ermit ar Peniti e gwirionez eur zant.

GARSKANV

Ni her graio, Tad. C'houi ivez pedit evidomp! Reuzeudik meurbet eo hor stad! An Aotrou Keriouaz...

GOULC'HEN

A zo prizounniet e Guikello, ya, her gouzout a ran. Pedit am eus evitan, ha Doue hen tenno eus an ereou.

GARSKANV

O, bennoz, d'eoc'h, Tad.

GOULC'HEN

Bennoz da Zoue, Garskanv! Ha ker buan-ze az peus-te dizonjet ar c'homzou a lavaren bremaik?

Oh! Peur Arvoriz am bezo-me desket d'eoc'h sellet ouz an Nenv ha nann ouz an traou a welit a resed an douar! Ne gomprenoc'h morse netra, ma ne welit ket Doue e peotra... An Aotrou Keriouaz a vezo tennet dizale eus al la-sou m'az eo kouezet enno dre re vras fizians e madelez an dud. Hogen ar garantez eo a boulze anezan hag an Aotrou Doue hen dic'haouo. Goulskoude unan eus ar re a glask rei dezan ar frankiz a ray implij eus ar gaou; ha Doue n'eô ket evit gouzanv ar gaou, daoust d'ezan beza dister, ha pa ve zoken evid ober vad... Diou steredenn a ioa savet en oabl Keriouaz, koueza a raint.

GARSKANV

Tad, petra fell d'eoc'h da lavaret?

GOULC'HEN

An amzer da zont a rai d'am c'homzou beza sklêr evel an deiz hag an amzer-ze a vezo warc'hoaz.

GARSKANV

Goulskoude ma n'eo ket kablus an Aotrou Keriouaz, perag e ve hen skoët?

GOULC'HEN

Doue a sko ar pec'her evid e gastiza, Doue a sko an den just evid e gaerat. Doue a gar anezan, evel ma tle karet eun den, en deus grêt bepred e zevel hag ouspenn e zevel. Ho kabiten karet en dije gellet chom adrenv mogerious Keriouaz. Morse ar Zaozon, laëron-vor, n'int bet barrek da vont dreist ar mogerious-ze, ha ne vijent ket bet c'hoaz en dro-man. N'en deus ket truezet outan e-unan hepken. E ioul a zo tizout ker gwas tud an Hanternoz, ma ne zontjint mui hiviziken flastra gant o zreid milliget douar Breiz. O c'houzout ervat e teuont da veza dizalc'h hag aês da drec'hi, pa vezont pell diouz o listri, en deus klasket chacha anezo en douarou. Daou hanteret en deus e vennoz gant Even ha warc'hoaz e vezo an deiz merket gant Doue evit dieubi Breiz diouz o fallagriez. Rag Doue a fell d'ezan e chomfe Breiz en he sav, evit diouall etouez he bugale ar Feiz. Keriouaz a oar ervat eman o stourm muioc'h c'hoaz evit Doue eged evid e Vro, ha ne gavo ket re griz ar priz goulennet.

Ha c'houi ivez, Arvoriz kalonek ha kristen, evel an hini a zo en ho penn, it d'ar stourmad gand an imor da viret ouz an estren da vresa ho Pro dindan e zeuliu kalet, da viret ouz ar bayaned da ziskar hoc'h ilizou ha da zismantri ar c'houentchou, evel m'o deus grêt ken aliez siouaz! Ne

rankoc'h ket diwar ar mare kuzat beteg e Bro-C'hall re-legou ho Sent, ar re o deus digaset d'ho tud-koz sklerijenn ar Feiz. Ra vezo hiviziken Breiz da Vreiziz, ha Breiziz da Zoue!

AR ZOUDARDED, *soun en o zav, o daoulagad entanet.*

Evelse bezet grêt.

GOULC'HEN

Gwelet a ran ez oc'h prest da ziskouez d'ar bed penaos e kalon eur Breizad Feiz ha Breiz ne c'hellont ket beza dispartiet. C'houi hen diskouezo dre ho vaillantiz en emgann, c'houi en desko d'ho pugale, pa vezo deuet ar peoc'h. Ho kentelliou o devezo seul vui muioc'h a gred m'ho pezo siellet gant ho kwad an emgleo grêt etre Doue hag ho Pro, ma c'helloc'h diskouez war ho korf ar c'hleizennou grêt gant klezeier ar bayaned...

Unan bennak ac'hanoc'h marteze a jomo war an dachenn skoët gant ar maro! kentoc'h a-ze en devezo e gurunenn. A-walc'h a gomzou; pedennou hag oberou a zo gwelloc'h. Gwazed Arvor; ho tilezel a ran.

GARSKANV

Perak, Tad, ne jomit ket gant ho pugale? Ho komzou d'hor c'hennerzi, ho torn, d'hor benniga; ha da rei d'ar re a ve gwall dizet an absolvenn diveza, ne vefent ket a re en hon touez.

GOULC'HEN

Gouzout a ran ho peus holl, a-raok kemeret hoc'h armou laket ar peoc'h en ho koustians ha me 'm eus promettet

d'ar C'hont Even tremen an noz-man o pedi evit soudarded Breiz. Trouz ar brezel a lakafe eur goumoulenn etre an Nenv ha me ha sonjal a ra d'in e savo va fedenn skanvoc'h ha sederoc'h warzu Doue, en eul lochennig war lez an aod, gant trouz ar mor-bras hepken o tigas da zonz d'in eus galloud hep muzul an hini a bedan.

GARSKANV

Da vihana, roit d'eomp, eur wech c'hoaz, ho pennoz.

Holl emaint adarre d'an daoulin.

GOULC'HEN, *en eur ober sin ar groaz.*

Ra vezo merket evid ar victor ar re a verkan gand ar groaz! Kenavezo holl!

Mont a ra kuit hag ar zoudarded a jom da zellet outan o pellât betek ma ne c'hellont mui e welet.

VI^{et} DIVIZ

AR MEMEZ-RE HEP GOULC'HEN

DOURNKALED

Mat! kaer en devezo, ne viro ket ouz an dud da leshenvel anezan ar Zant.

SKOPOUNNER

Ha gwir eo, ma n'eo ket hennez eur Zant, ni pep hini ac'hanomp n'hon deus ken da ober nemet rei an dilez eus hor plas er baradoz.

GARSKANV

Evidon-me a zo o klask gouzout penaoz ma n'eman ket an Aotrou Doue a du gantan, e c'hell gouzout an traou hep gwelet, na klevet.

DOURNKALED

Hag en deus prometet d'eomp ar Viktor!

GARSKANV

Ya! An trec'h a vezo d'eomp. Greomp evelato hon de-ver. En em zikour ha Doue da zikouro! Eman dija par-daez; poent eo en em brepar abenn fenoz. Allo! paotred! Pep hini d'e labour.

SKOPOUNNER, *en eur vouse'hoarzin.*

Gwelet a ran, kabiten, out kroget a zevri en da garg nevez.

Hag ec'h en em lakeont da stegna o gwaregeier ha da lemma o c'hlezeier.

GARSKANV

Te, Eostik-Arvor, ne peus ket lavaret kalz a c'her hirio. Eur werz nevez a ruilh m'oarvat en da spered. Diskwiz e tle beza da deod. Allo! displeg da vouez!

EOSTIK-ARVOR

Petra zonjez-te; Garskanv, konan dre vouez ar bobl? Kana a ve lavaret d'an hegleo ha marteze da baotred Guikello e pelec'h eo neiziet laboused an Arvor.

GARSKANV

Hag ez eus tud c'hoaz hag a gred e vez atao ar varzed o veaji e bro ar stered! Ya gwir a-walc'h a levere. Met en eur zalc'her war da vouez ne c'hellfe ket?...

EOSTIK-ARVOR

E gwirionez va gwerz ne c'houlenn ket beza youc'het.

GARSKANV

Kerz ganti neuze.

EOSTIK-ARVOR

Senti a rankan. Selaout Tudou!

I

O Mamm garet Santez Anna,
Sikourit ar barz da gana!
War va hent me am eus kavet
Eun Itroun reuzeudik meurbet
Me gant truez a dosteas
Ha diganti a c'houlennas:

II

— Piou en deus grêt eur seurt torfed
D'ho peza ker gwas mac'hagniet?
— En dro d'am zi torfetourien
Teir gwech laeron ha muntrerien,
Hep niver a zo diredet;
Herzel outo n'em eus gellet.

III

— O Itroun baour, en ho kichen
N'oa ket eur pried d'ho tifenn?
— Kant a gavo eun intanvez
Da glask gouarn he ziegez.
'Vit he diwall, pa vez danjer
Unan a glaskfe en aner.

IV

— Ho Pugale m'ho peus savet
N'o d'eus ket, i, ho sikouret?
— Imor an eil ouz egile
Ne falvezas d'ezho morse
Dorn ha dorn er vuhez kerzet
Evel ho mamm int bet trec'het.

V

— Amezeien dre garantez
N'o d'eus ket bet ouzoc'h truez?
— Foll eo, pa vez pred ar vizer
En eur mignon klask skoazeller.
Ouz unan mat, c'houi gavo tri
Da rei an dorn d'ho tismantri.

VI

— D'Ho poaniou, ha ne c'hellan ket
Kinnig, Itroun, didorr ebet?
— Doue, eun deiz, 'vit da gomzou,
Ra zigoro d'it an Nenvou!
Deus an Arvor, deus an Argoad
Galv va mibien, holl d'ar stourmad.

VII

— Piou int! Hag oc'h unan plijet
Laret penaoz vezoc'h hanvet?
— N'ez peus ket c'hoaz anavezet
Mouez klemmuz eur Vamm garet!
A c'hwad va douar a zo leiz!
War zav, pôtred! ha venjit Breiz.

*Kement a evez a daolont ouz kanaouen Eostik-Ar-
vor, ma n'o deus ket gwelet o tont ar Floc'hik-
Bran, hag Alanig. Heman, p'az eo echu gand Eos-
tik-Arvor a lamm da starda d'ezan an dorn.*

VII^{te} DIVIZ

AR MEMEZ-RE, ALANIG HAG AR FLOC'HIK-BRAN

ALANIG da Eostik-Arvor.

Meuleudi d'it, Eostik-Arvor! (*D'ar re all*). Doue r'ho
pennigo, Arvoriz!

HOLL

Bennoz Doue d'eoc'h!

GARSKANV a gostez.

Alanig aman, bugel paour!

ALANIG o sellet ouz Garskanv.

Perak, Garskanv, n'out ket laouen evel ar re all o welet
Alanig?

GARSKANV *d'ar Floc'hig-Bran.*

Penaos e peus-te kredet, Floc'hig, harlu beteg aman mab Keriouaz da vestr? Ha n'ouzeze-te ket emamp aman o c'hortoz tud an Hanternoz hag e c'hellont a vare da vare douara ha sailha warnomp! N'eo ket evel-se e c'hounezi beza ar marc'heg Bran!

ALANIG

Arabad d'it, Garskanv, skandalat Bran. Me hepken a zo bet kiriek a gement-man; me eo am eus lavaret d'ezan dont eun tammig larkoc'h evit gwelet va zad. Kel laouen e vezo o pokat d'in! Ne zonzjen ket ober fall, na Bran o senti ouzin kennebeut... Met ne velan ket va zad en ho touez; e pelec'h eman?

GARSKANV

Nann, n'ema ket aman; o labourat eman evid ar Vro.

ALANIG

Tad ne zonz nemet er Vro. Peur a vezin-me ivez gouest da ober evel dan? N'eman ket en danjer goulskoude.

GARSKANV

Bez dinec'h, Alanig! Hag an Arvoriz? Te sonj d'it e lezfent da dad en danjer?

ALANIG

Livirit d'in 'ta e pe du eo et ma c'hellin lavaret em berr d'am mamm: hi ivez he deus plijadur vras pa glev hano eus va zad.

GARSKANV

Lavar d'ezi...

Taoldiskar o tigouezout a drouc'h e c'her.

VIII^{et} DIVIZ

AR RE GENTA HA TAOLDISKAR

TAOLDISKAR

La! Setu me distro, hag a drugare Doue, va fenn war va diou-skoaz!

GARSKANV

Ha petra ' nevez ouspenn?

TAOLDISKAR

A-wel da Wikello oun bet!

GARSKANV

Petra ' peus gwelet pe glevet?

TAOLDISKAR

Gwelet em eus kalz soudarded war mogerioù Guikello. N'o deus ket kalz a c'hoant evit doare d'e lezel da vale...

*Garskanv a ra diou pe deir c'hrountaden: Hum!
Egile a gendalc'h.*

An Aotrou Keriouaz. Kaer o devezo goulskoude...

ALANIG

Va zad? O va Doue petra 'zo 'n em gavet gantan neuze?

GARSKANV

Asa Taoldiskar, na te zo genaouek! N'oas ket evit gwelet edo Alanig en hon touez?

ALANIG

Livirit d'in 'ta. Me a fell d'in!

GARSKANV

Ne lenvi ket? Nerz-kalon a-walc'h e peus?

ALANIG

Kredabl, pa fell d'in beza henvel ouz va zad.

GARSKANV

Oh, anaout a ran e c'hwad! Mat da dad a zo etre daouarn Ello, mignon ar Zaozon. Ne vezo mui pell, rag en noz-man, ma plij da Zoue, ni hen diframmo digantan.

ALANIG

Me yelo ivez ganeoc'h.

GARSKANV

Da vamm a c'hortozo ac'hanout?

TAOLDISKAR

Va mamm? Ya, gortoz a ray; met va mamm a zo pried eur zoudard: deski a rank ivez beza mamm eur zoudard. Mont a rin!

GARSKANV, *o pokat da zorn ar c'hrouadur ha dare da lenva.*

Keriousaz! Keriousaz penn-da-benn! Te Taoldiskar ma peus eun dra bennak da lavaret c'hoaz?

TAOLDISKAR

Eun doare gwrac'h koz o klask keuneut, he deus lavaret d'in beza gwelet eur strollad soudarded o vont deus ar c'hastell. Klasket em eus raktal o roudou en tu diskouezet d'in gant an hini goz! Mont a reant etre Les 'n Even hag aman. Eun anter-kant a zo anezo.

GARSKANV *'n eur frota e zaouarn.*

Gwell a ze! Neubeutoc'h a ze e vezint e Gwikello fenoz. Ar c'hont Even a zo war evez breman hag ar bôtred-ze m'oarvat, o klask ac'hanomp-ni, a vezo skubet gantan. Evidout-te avat Alanig, ar c'helou-ze a laka ac'hanon nec'het.

ALANIG

M'em eus lavaret ez in ganeoc'h ha mont a rin la! Penaos e kasfez-te ac'hanon da Les 'n Even: mar d'eman tud Ello war an hent?

GARSKANV

Danvez eur c'habiten galloudus a zo ac'hanout dija, Alanig. Kompren a rez an traou, kerkoulz ha pa vijez ugent vloaz zo o tarempredi an tachennou-brezel.

ALANIG

Ne da ket da ober goap: Mont a rin!

GARSKANV

Ne ran nemeur a c'hoap, ha mont a ri, pa n'eus doare ebet da c'hellout ober er c'hiz all... Ha goulskoude ma

c'hoarvez drouk ganez, morse va c'houtians ne vezo di-rebech ha ne gredin-mui mont dirak da vamm.

ALANIG

Hag e roi eur c'hleze d'in?

GARSKANV

An dra-ze avat, nann: eur gour gleze da hirra tout hag eun all da Vran. Ne gemeroc'h ket perz en emgann. Chom a reoc'h ho taou en hent-kuz, da c'hortoz-ma-teuimp, da dad ha ni, da gerc'hat ac'hanoc'h. Setu a-ze va bolontez d'in-me, d'am zro. Ententet eo, Floc'hig?

ALANIG *a gostez.*

Evidon-me a welo eun dra bennak.

GARSKANV

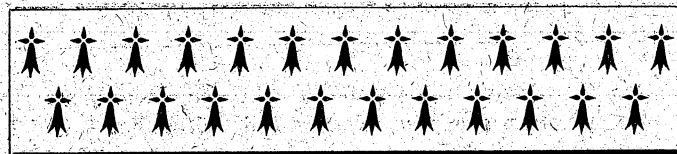
Breman, pôtrede, eo mall d'eomp lavaret hor pedennou araok mont d'an-toull-kuz, abarz ma teufe marteze pôtrede Gwikello dre aman. Te Alanig a lavaro deomp ar pedennou az-peus-desket gant da vamm hag an Aotrou Goulc'hen. Ni a responto: Yan ar C'haro a vezo atao unan eus e zaoulagad o para e kostez Les'n Even.

Holl gand Alanig e taoulinont dirag eur groaz grêt gant daou skour.

ALANIG

Aotrou Doue, holl c'halloudek, lakit ho pennoz da ziskenn war va zad ha va mamm, war zoudarded Breiz-Izel hag ivez warnon-me Alanig. Hon Tad, a zo en nenv...

Ar gouet a dle koueza epad ma kendalc'h ar Bater.

EIL ARVEST

(E Kastell Gwikello)

KENTA DIVIZ

ELLO HA BAROLOUET

BAROLOUET

Ya, Aotrou Ello, me Guilhou, leshanvet gand an dud Baroloued, me a bromet d'eoc'h, abenn tri miz aman, e vezo kavet ganen ar men a dle trei en aour-kement fra a doucho. Neuze, d'am zro me a restaolo da gement o deus desprijet ac'hanon, dismegans evit dismegans. Hon daou ni a vezo rouaned, rouaned an aour! Satan en deus hen prometet d'in. Ha neuze pa dremenimp en hor c'harrons alaouret, an holl a ranko soubla o fenn, hor zervicherien gant o fouetou, a roufenno o dremm d'ezo dre rouden-nou goad evel m'o deus grêt va hini-me.

Diskwez a ra e dal kleizennet dre eur rouden-ruz-du.

E ti Keriuaz, Aotrou, oun bet merket evelse, ker gwas hag eur sklavour. Da hennet eo deuet e dro hirio! Keriuaz a zo etre ho taouarn! Talvoudegez ar bed abez a roïn d'eoc'h abarz nebeut; eun dra hepken a c'houlennan diganeoc'h en distaol; roït d'in Keriuaz evit ma c'hellin sank a skilfou en e groc'hen, her c'hignat, ez veo, hel lakât da vervel a neubeudou dre an tan. N'oc'h ket

evit va c'hredi; eur gounar a zo dastumet aze, em c'halon, ma venn avechou, lakat anezhi da frailha. C'houi ive, Aotrou, ho peus kas outan; en ho fas en deus rebechet d'eoc'h ar pezh a c'halv ho treitouriaj. Ra vezo eta va c'hounar, berniet war hoc'h hini, bourrev an den-ze, ha bis-koaz dre ar bed den n'en devezo diwasket poaniou ker garo, evel gavin evitan em spered, lemmet gant va c'hasouni.

ELLO.

Perak p'az out sorser na peus-te ket a bell-ze, paet da zle? Drebet hag evet, diouz da c'hoant, poaniou ha gwad an den-ze? Galloud awalc'h en doa an diaoul, da baeron, d'hel lakât etre da zaouarn.

BAROLOUET

Galloud ebet! siouaz! Pedi a ra ar Vaouez milliget-ze, koulz lavaret adoret gant ar Gristenien, ha Mamm, emezo, da n'oun dare pe seurt torfêtour, lakaet d'ar maro war eur Groaz. Hounnez a zo o tiouall anezan hag an diaoul, va mestr, a rank kila dirazi.

ELLO

Baroloued!

BAROLOUET

Petra Aotrou?

ELLO *o tenna e gleze eus e feur.*

Sell mat ouz va c'hleze!

BAROLOUET

Lemm ha pouner eo, Aotrou.

ELLO

Mat, ker gwir ha m'ema da fri adreuz, ar c'hleze-ze a gwezo war da chouk, kenta tro ma klevin o tont euz da c'henou hevelep komzou. Losket em eus ac'hanout da denna pep kreden eus va spered. Met atao, selaou mad, atao me a gendalc'h da zaludi ar Vaouez-ze dre an *Ave-Maria*, desket diwar muzelloù va mamm, ha da lakat douja d'ezi.

Epad ma komz, e laka e gleze en e feur.

BAROLOUET

Morse Aotrou n'em be kredet e vije ken berr ho spered c'houi.

ELLO, *o tic'houina an hanter eus e gleze.*

Entetet eo!

BAROLOUET

Ia! Ia! Aotrou. D'eoc'h ha d'an diaoul oun korf... hag ene, m'am eus unan... nemet va c'hounnar. Ken n'am bezo breset, bruzunet, an tam eskern diveza eus korf Keriouaz, ne vezo evidon, peoc'h ebet.

ELLO

Ha goulskoude deuet eo aman evel eur mignon, heuza a ra d'in hel laza.

BAROLOUET

Sorc'hennou beleien ha menec'h atao! Peur e lakeoc'h c'houi da devel ar pezh a c'halvit ho koustians? Grêt ho peus emgleo gand ar Zaozon neket 'ta? Keriouaz a zo en

o eneb, dre-ze eo enebour d'eoc'h; ha foll an neb a lez da vale e enebour!

ELLO

Va frisounier eo dre da guzuliou milliget!

BAROLOUET

Keuz a zafe ganeoc'h?

ELLO

Ia, rak me ivez a zo Breizad! Va dever evit chom Breizad, vè terri liammou Keriouaz ha redet gantan da zifenn va Bro.

BAROLOUET

Aotrou, petra livirit?

ELLO

Netra nemed ar pezh a zonjan.

BAROLOUET

Hag et oc'h diwar ho spered?

ELLO

Ne glaskan nemet distrei war hent ar furnez ha va dever.

BAROLOUET

Ha me em boa lakaet va fizians ennoc'h!

ELLO

Ha me ennout-te... ha setu va zorfed!

BAROLOUET

Goulskoude red mad eo d'eoc'h mont gant an hent ho peus kemeret. Penaos anez, kaout gwad awalch da beurachuñ va labouriou.

ELLO

Gwad ar Zaozon a redo, koulz hag hini ar Vretouned?

BAROLOUET

Gwad Saoz ne dalv netra. Gwad kristen a fell d'in. Red eo kaout gwad tom o tireded 'n eur virvi eus gwazied bugale gristen, ha p'az oc'h skwizet ker buhan o vont gannen war ar maez d'o samma eus tre divrec'h o mammou, m'em eus sonjet er brezel...

ELLO

En han' Doue, chom peoc'h! Gwelet a ran anezo bep noz o tansal en dro d'am gwele. O gwad a red betek golo va douarn, va daoulagad, va bizaj. Kaout a ra d'in a-wechou e vezan o vont da veuzi en o gwad. Ha malloziou ar mammou paour? Ne c'hellan mui sarra lagad ebet, hep gwelet ha klevet anezo, hag e tihunan e kreiz ar spont!

BAROLOUET

Eun tamig terzien! Emberr me roio louzou deoc'h.

ELLO

Galv an dra-ze terzien; me a c'hall an dra-ze remors.

BAROLOUET

N'eus fors, terzien pe remors, lakit an dra-ze da de-vel... Ar Zaozon a dle beza douaret bremañ; emaint e toul ho tor; warc'hoaz e vezint aman...

ELLO

Hag he vezint digemeret a daoliou bir.

BAROLOUET

Neuze e troit kein d'in? Neuze va labourou ken tenn, va c'hwezen, va foaniqu, va nozveziou hep kousket evid ober ac'hanoc'h pinvidikoc'h eged ar mor, pep, tra a zo kollet?

ELLO

Nè viri ket ouzin da gousket warc'hoaz ha da gousket war eur bern aour.

BAROLOUET

Eur bern aour, Aotrou? Ha ma ve permetet gouzout penaoz?

ELLO

Eun all habilloc'h evidout.

BAROLOUET

Ah! An Aotrou en deus lakaet e fizians en eun all. Neuze n'em eus ken da ober nemet skara kuit?

ELLO

Hag ar c'henta ar gwella! N'em eus kollet nemet re a amzer ganez, p'eman o c'hortoz e toul an nor an hini a dle ober da Ello beza pinvidik-mor...

BAROLOUET

Ar c'henta ar gwella! Goude beza bet oc'h uza va nerz ha va buez en ho servij, beza harluet, taolet kuit evel eur c'hi re goz, gant eun taol-baz, marteze, setu anaouedez-vat an dujantil! Ar c'henta ar gwella! Oh! Ne deer ket kuit, evelse, Aotrou, hep paea er memez giz, Sell! Setu evidout Ello!

Ker buan hag eul luc'hedenn, en deus dispaket eur gour-gleze ha skoet Ello en e boultrin. Ello a grog en e zourn, hag a denn digantan ar gour-gleze en eur lavaret.

ELLO

Taol gwenn va faotr! Eur wech all dalc'h sonj da skei abiou imaj ar Werc'hez, em eus aze.

BAROLOUET, *sebezet.*

Hi adarre!

ELLO

Da vuhez zo d'in! Warc'hoaz, istribill ouz uhella derven Guikello da gorf, lusket gant an avel a bedo ar brini da eur banked dispar.

BAROLOUET

Truez, Aotrou! Lezit ganen da vihana ar vuhez: me vezo ho sklavour... ho tra...

ELLO, en eur rei eun taol troad d'ar gour-gleze, kwezet d'an douar.

Holla, paotr! Te oar re vat diouz ar benveg-ze!

Mont a ra warzu eur prenestr, kroeg start atao e ar-zourniou Baroloued. Neuze dre ar prenestr.

Mikaël! Ne glevez ket Mikaël! Eur gorden vat aman!

IIe DIVIZ

ELLO, BAROLOUED, HA MIKAEL (*gant e gorden.*)

ELLO, *en eur zell ouz ar gorden.*

Danvez mat eo?

MIKAËL

Oh! ia! Aotrou.

ELLO

Neuze stagomp an amprevan-man war eur skabel! Eun dra bennak en deus c'hoaz da glevet araok mont da ober boued d'ar brini.

Etre m'emañt o¹ staga anezan.

MIKAËL

Neuze, Aotrou, heman 'zo da vont ouz ar groug?

ELLO

Ia, warc'hoaz e wranskello ouz eur skour bennak.

MIKAËL

Gwell a-ze!

ELLO

Gwell a-ze, perak?

MIKAËL

Ober a rae e vestr er maner evel pa vije bet d'ezan muioc'h eget deoc'h c'houi, hag an dud diwar ar maez

a lavar eo hen a laer ar vugale nevez badezet, evit o laza da ober e zorserez.

ELLO

An dra-man ne zell ket ouzit. Breman hep chom da gounta da gammejou kerc'h d'in ar paotr-koz a gavi war-dro ar maner.

MIKAËL

Ia, Aotrou.

IIIe DIVIZ

ELLO, BAROLOUET

*ELLO, tro e gein da Varoloued, stag war he skabel,
a gomz outan e-unan.*

Asa, dizrei, teuler e gabestr da Geriouaz war e chouk? Ia an dra-ze eo va dever a Vreizad. M'ar deo gwir avat ar pezh a bromet d'in ar paotr-koz, bremañk me 'vezo pinvidik, hag ar Zaozon a zo erru, ha d'ezo e vezo an trec'h evel ar c'hustum. Daoust ha n'e ran ket eur follentez o vont 'eneb va ger? O c'hounar a droint a eneb d'in-me, ha neuze da betra e talvezo d'in ar berniou aour a zo em c'hastel, ma vezan krouget ganto. Krouget? Ma ne reont ket gwasoc'h. Ampar int da voureñv eun den. Ha ne vezo ket gellet lavaret em bije laeret an dra-ze, o veza torret an emgleo. Nec'het, gwall nec'het oun! Mont da riskla ar pezh am eus hag evit petra! Evit ar Vro a lavar Keriouaz hag Even. Evid ar Vro, da lavaret evito o-unan, evit Keriouaz, Even hag o seurt, n'o deus grêt nemet droug d'in, evit Keriouaz, en deus da bried Lili-ar-c'hant, a dlle beza va hini; Evid Even, ha n'eus ket daou vloaz c'hoaz oan kelc'hiet gant e zoudarded em c'hastel!

Ar Vro, a lavaran-me ive! Eun toullad kouerien didalvez, a vezo krouget ganeomp-ni, tuchentil, ma ne vezont lazet pe gemeret gant ar Zaozon!... Allo, va c'houstians, chom peoc'h! Ar furnez ha va mad a zo en da eneb. Ar pezh 'zo grêt 'zo grêt! Warc'hoaz ar Zaozon a gavo digor ha digemer e Gwikello. Setu erru va sorzer koz! N'oa ket re abred!

Hag e teu Lagadaour, gwisket gant truilhou. Ne vez gwelet eus e zremm nemet bleo ha baro gwenn ha disbarbouh.

IVe DIVIZ

ELLO, BAROLOUED, LAGADAOUR

LAGADAOUR

Doue r'ho pennigo, Aotrou kont!

ELLO

Setu eur c'hristen da vihana! Gwelloc'h eo ganen kaout war va zro tud evelse eget tud hep feiz na lezen evel dout, Barolouet. Da vihana ar re-ze o deus eun tam koustians bennak.

LAGADAOUR

Oh ia! Aotrou kont, evidoun-me em eus eur goustians, n'ez eo na re frank na re striz. Karet a ran mont bep sul d'an oferenn, ha klevet ar venec'h o kana psalmou, pa ne vezont ket re hirr, hag evid ober gaou ouz an nesa, kentoc'h mervel, Aotrou kont, ia, kentoc'h mervel! Ma ne vijen ket bet honest, ha n'em bije ket gellet samma evidoun va-unan hag hep gouzout d'eoc'h an tenzor a zo kuzet en ho palez?

ELLO

Sat' aze hag a blij d'in! Pe hano adarre az peuz lavaret d'in oa da hini?

LAGADAOUR

Yann eo va hano, hag an holl a ra ac'hanon Yann Klask-tenzor.

ELLO

Hano fall ma ne rez nemet klask. Ne gavez morse?

LAGADAOUR

An Aotrou kont en deus re a spered. N'em eus ket kavet me? Hen toui a ran: ma vije bet eun all o lavaret an dra-ze d'in, em fas, m'em bije... me vije maro gant ar vez. C'houi ne anavezit ket ac'hanon hag e rankan pardouni d'eoc'h ar gouli a rit d'am c'halon. Sellit, Aotrou kont, ne lavaran gaou ebet, kavet em eus peadra da c'holo ho touarou a beziou aour, peadra da zevel en arc'hant mogerioù ha maner Guikello. Ar Romaned o deuz lezet forzik mouniz er vro-man, hag hon tud-koz, pa veze freuz, a guze ive o feadra araok tec'hed d'ar broioù all, hag aliez ne zistroent ket, hag o c'huzadenn a jome en douar.

ELLO

Che!... Hag e sonj d'it ez eus eur guzadenn em maner?

LAGADAOUR, *en eur c'houeza evel eur c'hi-chase.*

Oh! eur bern! eur bern aour, Aotrou kont a zo en ho palez.

BAROLOUED

Eun treitour da vihana a zo ebarz ha dirazoc'h.

LAGADAOUR

Sell! petra eo ar ginaouok-se? Ma ne vije ket bet liam-met ha stag evel m'az out ouz da skabel, te piñe desket ganen-me prenna da veg. Met ne fell ket d'in skei gand eun den ha n'eo ket gwëst d'en-em zifen.

ELLO, *en eur vouse'hoarzin,*

Ma kerez, me zistago anezhan.

LAGADAOUR, *oc'h ober an neuz da grenn*

Nani, nan, Aotrou kont, rak marteze eo sorser.

ELLO

N'emaout ket pell diouz ar wirionez... Hag eus pelec'h e teuez?

LAGADAOUR

Wardro Rom oun bet galvet da ober va micher. Ac'hano e teuan.

ELLO

Ne ket eno eo eman ar Pab? Ne ouezan ket d'ar just e pelec'h eman ar vro-ze.

LAGADAOUR

Ia ar Pab a zo eno. N'eo ket eur vro eo avad, Aotrou kont, eur gear n'eo ken, eur gear evel Kastel-Paol, nemet eo brasoc'h, ha touriou uhel ebarz, koulz lavaret da dizout an Nenv, eur gear hag a zo pell pell ac'hale.

ELLO

Pelloc'h eget an Naoned?

LAGADAOUR

Beza en Naoned a zo beza c'hoaz er gear. Kalz larkoc'h eman.

ELLO

Hag e c'hellez en em entent gant an dud ac'hano? Neuze e kaozeont brezounek eno?

LAGADAOUR

Ne ouezont ket eur ger brezounek. Latin a gomzont.

ELLO

Neuze?

LAGADAOUR

Neuze Yann Klesktenzor en deuz desket o yez.

ELLO

O yez, Yann, al latin? Neuze te oar latin?

LAGADAOUR

Ia-da, Aotrou kont, gwelloc'h eget n'eus fors pe seurt person pe vanac'h. Eur samant her gouzoun! Rag ar parch m'o deus ar Romaned skrivet e pelec'h o doa kuzet o arc'hant, a zo-holl e latin.

ELLO

Neuze te oar lenn ive? lenn latin?

LAGADAOUR

Ia, Aotrou kont.

ELLO

Nag ez eo kaer gouzout al latin!

LAGADAOUR

Gant eur spered evel hoc'h hini, ne ve ket dies tam ebet
deski latin. Ma keroc'h, me ' zesko deoc'h?

ELLO

Gwelloc'h eo ganen, d'ar-mare, klevet ac'hanout o komz
eus va zenzor.

BAROLOUET

Plijet ganeoc'h, Aotrou, selaou ac'hanon. Ne ra nemet
goap ouzoc'h.

ELLO

An den a ray e goap euz Ello n'eo ket c'hoaz ganet.

LAGADAOUR

Pak an dra-ze diwar da fri-tort, komper.

BAROLOUET

Pa lavaran deoc'h.

ELLO

Sarra ' ri da c'henou! Warc'hoaz, pa vezo ar gorden
o waska war da c'houzoug, ne vezo ket kement a za-
bad ganez. Penaoz Yann, aman, ne ouesfe ket a latin, pa
deu eün pik deus bro al latin?

LAGADAOUR

Oh! N'oun ket deuet ken eün ha ma livirit, aotrou den-
jentil, m'em eus kavet arc'hant e meur a leac'h en eur
zont.

ELLO

Ia, ia, kompren a ran, gant eun taol lagad e kwezez
war an toullad arc'hant pe an toullad aour. Klevet a rez,
Barolouet, gant eun taol lagad! War berniou aour, a ve
gellet neunv en o zouez? Ha ne peus ket evit-se ezomm
gwad bugale, na ne peuz ket, keta Yann?

LAGADAOUR

Gwad bugale, Aotrou Doue! Piou en defe ar grisder-ze?

ELLO

Da zic'hwada bugale? D'o drailha a damou? D'o devi?
Hennez!

BAROLOUET

Aotrou, eur wech c'hoaz, kredit ac'hanon, c'hwez an
treitour a glevan gant an den-ze.

LAGADAOUR

Re a fri e peus kamalad.

ELLO

Hag a deod ive! Bremaik m'hen diverro m'oarvat!...
Koll a reomp hon amzer gant an amboubal-ze. Yann, komz
d'in eus va zenzor. Penaos out deuet da gredi ez eus ane-
zan?

LAGADAOUR

An dra-ze a zo va zekret. Parch koz em eus, hag a lennan.

ELLO

Neuze e c'houzout lenn, Yann?

LAGADAOUR

Ia, aotrou prins, hel lavaret e meuz d'eoc'h dija, ker-koulz ha pep manac'h.

ELLO o tiskouez e druilh.

Hag out chomet ker paour-ze?

LAGADAOUR

N'eo bet falvezet ganen morse kemeret nemed ar pezh a vije kinniget d'in, ha siouaz! An danvez a zo oc'h ober an dud a zo danvez kriz! An arc'hant ne ra nemed kaledi muioc'h c'hoaz o c'halon. Evel eur c'haz-laer e vezan harluet eus pep-ti, gant m'o deus gallet an dud-se, savet ganen da binvidik-mor, skrabat gant o bizied iouluz an arc'hant a ziskwezan d'ezo. Sellit Aotrou prins, daou dreist-holl am eus kounnar outo. Ne ouezan ket hag i a ve eus ho mignoned, n'eus fors! Lavaret a rankan ha pa lakafec'h ac'hanon ouz ar groug: Even ha Keriouaz; eur bern ourgouilh digalon pep hini anezo!

ELLO

Na gwir a levere!

LAGADAOUR

M'hen anzaou ouzoc'h, eo bet dare d'in dilezel ar vicher:

fallagriez an dud a deu a benn etiz ar gwella mennozion.

En em lakât a ra da ouela.

ELLO, koulz lavaret o ouela ive

Va mignon keaz! Hon daou ni en em venjo!

LAGADAOUR

Teir c'holoen arem em eus lakaet en dro d'am c'halon evit miret ouz ar gasouni da veza treac'h d'ar vicher, hag ez oun deuet d'ho kaout, c'houi c'hoaz; hag em eus kavet hirio gwella ha rouesa tenzor a zo er bed: kaloun eun den anaoudek.

ELLO

Ya, ya, Yann, da viken m'em bezo d'it anaoudegez-vad. Komz d'in euz va zenzor. Neuze e peus paperiou?

LAGADAOUR, o tiskwez eur rollad parch koz.

Muioc'h eged na zo red.

ELLO

Ha petra 'verkont diwar benn va zenzor?

LAGADAOUR

Eun den a re a zo aman.

ELLO

Liammet eo, ha diwar warc'hoaz e deod a vezo sioul.

LAGADAOUR

Hum! Gwelet eus bet lern paket, o tec'het hag heman a zo eul louarn koz m'eus touët!

ELLO

Mad! pa fell d'it!

Mont a ra da gaout ar prenestr.

Hop la! Mikaë! Mikaël! buan aman!

V^ot DIVIZ

AR MEMEZ-RE HA MIKAEL

*Lagadaour a brofit eus ar mare m'az eo strob Ello
gant Barolouet evit sellet piz ouz an touriou.*

ELLO

Gwelet a rez an den-ze Mikaël?

MIKAËL

Ia, me eo em eus staget anezan bremaik.

ELLO

Gouzout a ran. Ar pezh a zell ouzit breman eo lakât an ambouabal-ze er goudor. Stard mat ar chadennoù; prenn an nor a zoare; ra vezo dibikouez da zaoulagad, ma n'en deus ket c'hoant da c'houzoug da zimezi d'ar gorden lardet.

MIKAËL

Ho lavar, Aotrou; a vezo sevenet.

*Distaga a ra Barolouet diouz ar skaoun, o telc'her
liamm et e zaouarn.*

Allo bouc'h koz, bale!

ELLO

Taol evez! sorser eo!

MIKAËL

Nemed an diaoul e-unan a deufe da zistaga anezan, ne dei ket a re hirr.

VI^ot DIVIZ

ELLO HAG LAGADAOUR

ELLO

Setu ni hon-unan, komz dizale ha didroidel.

LAGADAOUR

Gortozit eur pennadig.

*War zigarez mont da velet ha n'eus den adreñv an
dorojou, e tigor anezo an eil goude eben hag e
sell piz tu ha tu.*

ELLO

Allo! breman, kea!

LAGADAOUR

Ar c'hondisionou da genta, mar plij, Aotrou.

ELLO

Ne peus ket a fizians, ennon?

LAGADAOUR

Eo, p'az oun deuet d'ho kaout. Lavaret em eus d'eoc'h em bije gellet kemeret an tenzor evidon va-unan!

ELLO

Petra 'fell d'it neuze? Lavar buan, me 'm eus mall.

LAGADAOUR

Da genta, Aotrou, me c'houlenn aotre da ober enklask en ti azalek an nein betek ar c'hao hag an dro d'ar mogeriou ive...

ELLO

Hag a zo aes, aotre e peus!

LAGADAOUR

Gortozit... hep ma c'hellfe nikun eus ho servicherien pe zoudarded miret ouzin. Grêt eo?

ELLO

Urs a roin evid an dra-ze.

LAGADAOUR

Ouspenn-ze, koz oun dija ha ma teuje din koll va daou-lagad, ne c'helfen mui gounit va boued: karout a rafen kaout digor evidon e maner Gwikello ha dont da beuruza aman va buhez a boan, enoret gand an holl.

ELLO

Toui a ran e vezo sevenet da c'houlenn, keit ha ma vezo Ello beo ha mestr en e gastel.

LAGADAOUR *a gostez.*

Ar pezh ne bado ket marteze pell?

ELLO

Petra c'hoaz?

LAGADAOUR

Netra all ebet.

ELLO

N'out ket direzon. Komz neuze.

LAGADAOUR, *oc'h ober an neuz da lenn e barch.*

Koulz eo d'in distrei e brezouneg dioc'htu, pa n'oc'h ket krenv war al latin, neket 'ta? Wardro ar bloavez pevar c'hant... pevar c'hant... Asa n'oun ket gwest da lenn ar bloaz d'ar just. Gwelet a rit an toul-ze grêt gand ar prenved?

ELLO

N'eus fors, kendalc'h atao!

LAGADAOUR

An aotrou Ello... Ne c'heller ket lenn an hano a zo da c'houde.

ELLO

Ello-meur, m'oarvat. Klevet em eus hano anezan gant va zad koz.

LAGADAOUR

Ia, an dra-ze a dle beza Ello-magnus. Ar pezh a c'hellomp da zistrei e brezouneg Ello-meur. Hogen an Ello-ze, pe

oa meur, pe n'ez oa ket, a guzaz er c'hastel-krenv, a zoug e hano, reas eur c'har a beziou-aour, ma oue red daouzek ejen d'e dreina.

ELLO

Che!... Peadra da brena ar bed neuze!... Hag e ouezes e pelec'h eman?

LAGADAOUR

Ia! Ar parch a lavar ez eus eun toull dindan an douar, eun hent koz.

ELLO

Hag a zo gwir: en dourel, a zo etre biz hag anternoz, ez eus er voger eur maen hag a zigor pa vez gwas-ket war eun tach a zo e kreiz eur groaz. D'eomp dioc'htu da welet!

LAGADAOUR

Eur mare aotrou! Sur oc'h n'eo ket anavezet an hent-ze gant den?

ELLO

Oh! ha ma ve bet sammet diganen va zenzor! Goulskoude nan!

Ellô d'e dro a ia da zelaou e kichen pep dor hag a gomz goustatoc'h.

Nan n'ez eus nemedoun oc'h anaout an hent-ze, hag em raog-me ne oa nemet va zad. Eur wech em eus sonjet disken; aon a zo kroget ennon raktal: evel pa vije bet eun all o vale ebarz... Eur c'horrig bennak marteze, karget da zibual an tenzor?

LAGADAOUR

Edon o vont da gomz d'eoc'h eus an dra-ze. Eur c'horrig eo. Atao e vez unan pe ouspen el leac'h ma vez tenzorjou.

ELLO

D'eomp, d'eomp da welet. (*O priata anezan*). Nag e karan ac'hanout!

LAGADAOUR

Aotrou kont, plijet ganeoc'h va zelaou e'hoaz?

ELLO

Buan, buan neuze! Koumpren a rez va mall!

LAGADAOUR

Hano a lavarac'h bremaik euz ar c'horrik. Anzañ a ran-kan ouzoc'h em eus aoun, aoun spountus rag an traou-ze, kalz muioc'h eget rag an dud. Diou wech befeg hen òun bet paket gant pôtre-d-zabat ha kaset da zansal e kreiz al laneier. En dro ziweza òun chomet klanv bras warlerc'h an taol, ken m'az eo deuet va bleo da veza gwenn-kann.

ELLO

Chê!... ha petra d'ober neuze?

LAGADAOUR

Et òun bet da gaout eur zorserez ha ganti em eus gouezet e teu bep noz an holl gorriged da ober eun dro zans

war bord ar mor d'an taol a Anternoz. Abaoe eo d'ar mare-ze e tiskennan dindan an douar ha morse n'ez oun bet killët ganto.

ELLO

Penaos gortoz beteg anternoz? Sell lak da zourn war boull va c'halon: lammet a ra gwasoc'h eget n'oun ket petra... Oh! morse ne c'hellin gortoz beteg eno.

LAGADAOUR

Red eo goulskoude!

ELLO

Maro e vezin araog!

LAGADAOUR

Neuze avat! Setu kouezet ar pardaez. C'houi pinvidig abenn eur pennadig aman, n'ho pe ket a nerz da veza trec'h d'hoc'h ioul? Ar C'horriker a c'hell ho laza, ha neuze kenavezo tenzor!

ELLO

Gwir awalc'h a levere, met...

LAGADAOUR

Ha c'hoaz, aotrou, gwelet em eus diouz doare ar c'has-tel emaoch o c'hortoz eun enebour-bennak. Petra lavarfe ho tud, ma ne vec'h ket aze er pardaez-man da rei urziou d'ezo evid an noz? Rag n'omp ket sur da goueza war an

tenzor en taol kenta. Dont a rafent da ziskredi eun dra bennak warnomp, ha neuze m'az eus eur penn fall bennak en o zouez, e vemp e riskl hor buhez...

VII^{et} DIVIZ

ELLO, LAGADAOUR, EUR ZOUDARD.

EUR ZOUDARD

Doue r'ho pennigo Aotrou Ello!

ELLO

Bennoz Doue d'it! Komz!

AR ZOUDARD

Kaset ho poa ac'hanon da ober enklask en dro d'eomp.

ELLO

Ia ha petra e peus gwelet?

AR ZOUDARD

Pôtred an Arvor n'int ket loc'het eus o flas. Hep doue-tans ebet, hor zoudarded a gouezo warno da zerr-noz, hep na vezint war c'hed. Evit doare an hini a ioa assamez gant Keriouaz, n'eo ket et da gas dezo ar c'helou. Marteze en deus torret e benn.

Lagadaour tro e gein a vourc'hoarz.

Deus kostez Lez 'n Even avat em eus gwelet eun tre-
gont bennag o tont warzu aman.

ELLO

N'int ket awalc'h evit ober gaour ouzomp. Warc'hoaz
vintin e vezint souezet o kaout dirazo ar Zaozon rag en
noz-man e touarint, darn e Ponstual, darn e kapol an
Erret.

*Lagadaour a laka e viz war e dal da ziskwez e
talc'ho sonj.*

Netra ken?

AR ZOUDARD

Netra, Aotrou!

ELLO

Kea gant da vale neuze!

VIII^{et} DIVIZ

ELLO HA LAGADAOUR

LAGADAOUR

Ar Zaozon, Aotrou? Ar brud o deus da veza tud yud.

ELLO

Ia evit o enebourien. Nan evidomp-ni, rag roet em eus
va ger da veza a-unan ganto.

LAGADAOUR

Ché! hag ho peus kredet?

ELLO

Prometet o deus d'in kalz danvez ha marteze ar guru-
nen a roue. Ne des ket da facha, me zonz evid an dra-ze?

LAGADAOUR

Oh nan, Aotrou! Pep hini a glask e vad el lec'h m'her
c'hav, pa ne vez ket kabestret gant e goustians. Ha goul-
skoude...

ELLO

Goulskoude petra?

LAGADAOUR

Aotrou ' n'oun ket eun den a vrezel.

Ober a ra an neuze da grenn war e holl izili.

N'oun ket evit gwelet ar gwad o redet, dreist holl va
hini... Aotrou, aoun em eus!

ELLO

Aoun rak petra? Mogerioù Guikello n'int ket c'hoaz dis-
karet, ha gwall diaes e ve d'ar mare ober eul lamm dreisto.
Epad bloaz e c'helfemp herzel aman ouz eun arme a-bez
ha warc'hoaz tud an Anternoz a vezo aman.

LAGADAOUR

N'oun dare! Keriouaz zo ijinuz hag Even en deus fors
soudarded.

ELLO

Ah! n'em eus ket lavaret d'it? Keriouaz a zo etre va daouarn. Ma vije bet al louarn koz-ze distrob, ne vijen ket bet re zinec'h.

LAGADAOUR

Stanket mat ho peus warnan?

ELLO

O ia! A-hont eman en dourel, en eur prizon a zindan an douar. Aoun ebet da gaout eta!

LAGADAOUR

Aoun em eus goulskoude.

ELLO

An hent dindan an douar a zo digor deomp atao e ken kaz ma rankfemp tec'h.

LAGADAOUR

Guir eo! N'em boa ket sonjet. Ma plij d'ho madelez, me 'jomb e kichen an toull-ze epad an emgann... Sellit, lammet a-ra va c'halon o sonjal hepken en tennou bir a zuto dreist va fenn. Sempla rafen. Ne gavan ket abeg er re a ra brezelioù. Nan! Pep hini a rank difenn e wir, met evidon-me biskoaz n'em eus gellet kregi en eur gwareg... Neket 'ta, Aotrou kont, lezel a reoc'h ac'hanon da vont eno?

ELLO

Lach zo ac'hanout!

LAGADAOUR

Ar pezh a geroc'h, Aotrou! Lakit ez eus ennon danvez tri pe bevar lach, met an danvez a zo d'in.

ELLO

E gwirionez mat a rez klask ar goudor. Awalc'h a zoudarded em eus, hag eur c'holl bras e ve evidon ma vijes laz.

LAGADAOUR

Hag evidon-me brasoc'h c'hoaz, Aotrou!

ELLO

War a velan n'e peuz ket re a brez da gimiada diouz ar vuhez?

LAGADAOUR

Douar ar bez a zo yen, Aotrou, ha vad a ra d'am c'hoz-
eskern tomma ouz heol an nevez amzer... Met, aotrou, ne
zonj ket d'eoc'h e c'helfe tud ho maner kemeret ac'ha-
non evit eur spier. Piou c'hoar... En amzer-man a dreitou-
riaj e rafent mad beza war evez, ha bet e vezint, sur eo.
Ma rafec'h d'in eur merk bennak da vont ha da zont dre
ho kastel hep na ve klasket trabas ouzin! Rag ouspenn
ma kavan tensoriou, e ouezan ivez ober eul louzou da
barea koulz lavaret raktal ar gouliou, grêt er brezel. Diouz
ar c'houez, me zo sur e tle beza aman, stag ouz ar moge-
riou koz, eus ar poultr-melen, am eus ezomm evid ober
va louzou.

ELLO

Hag e rei d'in eus da louzou?

LAGADAOUR

Ho! Daoust ha ne ket ennoe'h e tlean-me sonjal da genta?

ELLO

Mat, setu va bizañved-our. Diskwez anezan. Ne vezo ket dizentet ouzit. Malloz koulz all d'an hini a glaskfe ober!

LAGADAOUR, *o poket d'e zorn.*

Bennoz Doue d'eoc'h!

ELLO

Na kaera ger kristen! Barolouet en dije lavaret: Bennoz an diaoul!

LAGADAOUR

Neuze e c'hellan dioc'htu?...

ELLO

Me ya ganez.

LAGADAOUR

Arabad eo, Aotrou. Arabad eo! Gortozit an noz tenval. Petra ve lavaret ma ve gwelet mestr Guikello o tiskouez e vaner d'eun anduilhen eveldon-me?

ELLO

Ma ne peus ket a gouraj evit spered e peus. An eil a dalv egile... Neuz e kavi an nor vaen, m'am eus komzet d'it, en traon d'an dourel, er c'horn-kleiz pa vezer o vont ebarz. Ne da ket da zigeri avat: diwall diouz ar c'horrig.

LAGADAOUR

Bezit dinec'h! Skiant prena am eus.

ELLO

Oh! kant mill gwech fursot a zo ac'hanon! Eno em eus lakaet Keriouaz!

LAGADAOUR

Ha m'ar deo eat kuit?

ELLO

Mont a ran da welet, ha d'hen digas aman, ma n'eo ket en em zilet kuit... Ar c'hard a vezo chenchet eun nebeud raog anternoz. Neuze, deus d'am c'herc'hât... Asa! Asa! pebez penn-skannv oun me!

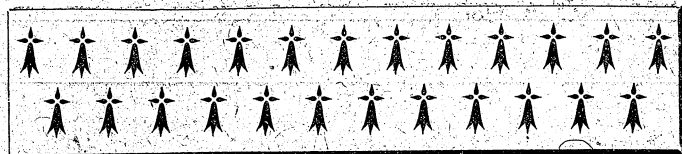
Hag ez a kuit d'ar red.

LAGADAOUR

Eman ar bleiz e sac'h Lagadaour!

Hag ez a kuit e-unan.

TREDE ARVEST

Er memez lec'h.

*Pa zigor an daolenn-man Keriouaz a zo azezet war
eur skabel, e zaouarn liamet adreñv e gêin, ha
daou zoudard o tiouall anezan. Ello a deu raktal
ebarz, hag a-ra sin d'an daou zoudard da vont
kuit. Keriouaz a zav.*

KENTA DIVIZ

KERIOUAZ, ELLO.

ELLO

Ac'hanta, Keriouaz? Amzer am eus roët d'it d'en em zon-
jal, lavar da zizentez!

KERIOUAZ

Va zizentez? Barnet e peuz fall ac'hanon, mar d'eo deuet
en da zonj e c'helfen eur mare hepken terri al le em eus
grêt abaoe m'az eus eur c'hleze ouz va c'hostez, da zervi-
cha gant lealded, ha kousto pe gousto, Va Roue, va Bro ha
va Feiz.

ELLO

Da Roue, Keriouaz? N'eo ket c'hoaz gwenn va fenn hag
em eus gwelet kant Roue e Breiz... Da Vro? Evid ober eur
vro e ranker kaout tud unanet, e pelec'h e kavi anezo, la-
var d'in? Pep hini a labour evitan e-unan, ha da Vro, koulz
ha va hini, ne da ket larkoc'h eget an douarou labourer
gant hor zervicherien.

KERIOUAZ

Siquaz! ar Wirionez a zeblant beza ganez, met war di-
garez ma 'z eo hirio dismantret hor bro, ha red eo d'eomp
chom a-ban da zellet outi o vervel e lec'h klask digas ar
peoc'h en hon touez, e lec'h klask delc'her beo en hor Bro
an elfen-vuhez a zo c'hoaz enni? Rak beo eo c'hoaz, kaer
e pezo lavaret. Ha pa velfen anezi flastret gand ar Zaizon pe
o tont da veza eul loden deus Bro-C'hall, he deus kement a
ioul d'he lounka, ha pa gollfe he hano, Breiz c'hoaz a vëvo
e kaloun Keriouaz.

Met galloud an Aotrou Doue a zo bras. M'en deus skoët
hon tadou evid o disurjou, marteze en devezo truez ouz
ar vugale. Ni, da yihana, ne dleomp ket bernia torfejou
war o zorfejou, evit beza skoët c'hoaz goasoc'h. N'eo ket
d'eomp-ni, Ello, evel bugale dinatur, kemeret ar gountell
da ziframa, da zrailha korf hor mamm, stlejet war an-hent
gand al laëron. Nan! Nan!... Ar pezh a rez, Ello, a zo eun tor-
fed, eun torfed bras ha Doue ra viro n'az afes betek penn
gand ar pezh a zo en da zonj.

ELLO

Va c'houstians a zo direbech.

KERIOUAZ

Doue, da vihana, a zo c'hoaz evidout en Neny, ha ne ket dirazan e stouont da vignoned nevez, tud an Hanternoz! C'hoant az peuz eta da beurfreuzha er vro-man labour hor Zent? Ha n'o deus ket da vamm ha da vamm-goz luskellet da yaouankiz o kounta d'it o oberou? Maleuruz 'zo ac'hanout, kerz gant da hent fall, sav en hon eneb da vaniel: a eneb Doue e-unan her saves. Eun all en deus grêt an dra-ze, hag e hano a zo Lusifer, prins an elez daonet!

ELLO

Ankounac'hat a rez Keriouaz, emaout e Guikello, em zi-me, va frizounier. Sell ouz da chadennou, ha lavar d'in piou aman a zo ar barner? Gouzout a rez mat e c'hellan-me war an eur lammet diganez ar vuhez! E c'hellan evit da vrasa dizesper, ober ac'hanout eur sklavour da staga ouz an douar evel an disterra eus va merourien, te, Keriouaz!... Ha gouzout a rez, e c'hellan-me warc'hoaz da lakât etre daouarn ar Zaozon, o deuz prometet d'in evidout pevar ugent ejen?

KERIOUAZ

E gwirionez, Ello, plijadur a rez d'in, rak, mar d'eo lakaet va fenn e gwerz, e talv eun dra bennak. Jezuz va mestr n'eo bet gwerzet nemet tregont diner!

ELLO

Ia, talvezout a râ. An holl a oar n'ez eus ket par d'it er brezel. Oh! ma karfez! Danvez a ve roet d'it hep kounta gant tud an Hanternoz, evit en em denna hep ken eus an emgann, ha lezel Even e-unan da harpa outo.

KERIOUAZ

— Paouez da duffal ouz fas eun den leal, pe ro urz d'am dichadenna ha ro d'in va c'hleze!... Malloz d'it Ello, a glask bourrevi eun den chadennet! Ha te? lavar d'in 'ta pegement a zo prometet d'it evit da dreitouriaj?... ouspenn pevar ugent ejen?

ELLO

Me lakai da grouga evel an divalaoa koueriad!

KERIOUAZ

Ne vezo nemed ar maro. Etre ar gordenn hag ar c'hleze lavar d'in pe seurt kemm a zo, pa varver evit Doue hag evit ar Vro?

ELLO

Ne zav ket da benn ken uhel; eur wech c'hoaz me zo da vestr.

KERIOUAZ

N'oun bet morse boazet da zoubla va fenn nemet dirak Doue.

ELLO

Sonj 'ta! eur maro ken euzus evid ar marc'heg Keriouaz!

KERIOUAZ

Ar maro mezusa o koueza war eun den direbech, a zo evitan eun enor, ha mez e vourrevien.

ELLO

Da vab. Salaün goulskoude en deus asantet, evit beza pried da Lena va merc'h.

KERIOUAZ

Mar d'eo gwir, me nac'h anezan e c'hiz mab.

ELLO

Dre va bolontez ha hini ar Zaozon da vab a zo Roue.

KERIOUAZ

Ra zesko da genta gouarn e galon baour!

ELLO

Roue Occismor,

KERIOUAZ

Roue hep kurunenn.

ELLO

Ar Zaozon a roio d'ezan kurunenn Fragan.

KERIOUAZ

Gwaz a-ze!... Eur galon leal a dalv kant kurunenn.

ELLO

C'hoant e-peus da velet da vab?

KERIOUAZ

Nann, n'eo mui va mab!

ELLO

Hop la! Gward!

KERIOUAZ

Ne fell ket d'in, entent a rez!

ELLO

Dont a rei.

AR GWARD

Aotrou, petra c'hourc'hemennit?

ELLO

Ra vezo galvet raktal Salaün. Ne dle ket beza a bell: gouzout a ra.

AR GWARD

Dioc'htu, Aotrou...

Mont a ra kuit.

ELLO

An dra-ze ne ra nemeur a blijadur d'it, m'eus douet, Marc'heg Keriouaz. D'am zro-me ivez breman! Kavet em euz an hent d'az kalon. Restaal a c'hellin d'it eul lodenn eus ar poaniou, em eus gouzanvet abalamour d'it, abalamour da Liliarc'hant da bried, hag e peus laëret diganen.

KERIOUAZ

Liliarc'hant he-unan he deus dibabet ac'hanon.

ELLO

N'oa ket ennon danvez eun den fallakr, met ar warizi a grign va c'halon abaoe da eured; o c'hortoz edon abaoe

ar mare d'en em venji, ha dirak da eürusted va ioul n'en deus grêt nemet kreski!... Ha setu te dirazon, chadennet! Nag em bezo levezet o treuzi da galon, o trei hag o tis-trei enni ar gountell, hag ar gountell a vezo da vab Salaün!

KERIOUAZ

En han' Doue Ello!

ELLO

Ya! Ya! Kaout a rea d'it beza savet eur mab dispar dinam eus holl sempladureziou an den, ha padal n'en deus ket diouallet mat e galon diouz drez ar vuhez. Strobet eo, strobet mat, m'hen tou d'it! Evel eul labousig dizesk ez eo en em daolet em rouejou, ha n'eo ket te, e dad, a zigaso anezan war hent ar furnez. Na peus nemet gwelet... Deus Salaün da zaludi da dad!...

KERIOUAZ

Distag va chadennoù... Ruzia ' rafen!...

ELLO

Ev, ev, beteg ar goueled da galur c'houero.

KERIOUAZ

O den kriz, mar deus bet unan.

II^{et} DIVIZ

KERIOUAZ, ELLO, SALAÜN

Ello eun draik adrenv a zell outo o daou, eur c'hoarz melen ha fall war e vuzellou.

KERIOUAZ

Salud, d'eoc'h, Roue Occismor!

SALAÜN

O va zad, evidoc'houi, me ' vezo hepred Salaün?

KERIOUAZ

Gwir eo eta! Me zonje d'in an den-man en doa lavaret eur gaou spountus, a c'hellfe an ifern hepken da zislounka. Gwir eo neuze? O va mab paour, petra ' peus-te grêt?

SALAÜN

N'em eus ket grêt eun torfed, va zad.

KERIOUAZ

Pe seurt hano all a roi-te d'az treitouriaj?

SALAÜN

Va zad selaouit ac'hanon.

KERIOUAZ

M'az peus c'hoant da rei d'in c'hoaz an hano a dad, distro, en em laka e penn da Arvoriz, ha stourm ouz ar Zaozon, pe, ma n'en deus ket Ello awalc'h gant an tad, kinnig dezan ivez da zaouarn evit ma vezint chadennet evel va re.

SALAÜN

Eur ger hepken va zad!

KERIOUAZ

Eur ger hepken e peus da lavaret: Ya.

SALAÜN

Va zad, me ho ped!

KERIOUAZ,

Gouzout a ran ar pezh ez peus da lavaret; karet a rez Lena, merc'h Ello.

SALAÜN

Ya va zad... Ha d'he gened dispar, d'he madelez, da walc'ha va c'harantez eviti, em eus kredet oa red eur gurunenn.

KERIOUAZ

Eur gurunenn Salaün? Daoust hag eur vuhez honest ha leal n'eo ket ar gaëra kurunenn?

SALAÜN

Pep tra a rin evit dont abenn eus va hunvre skedus.

KERIOUAZ

Hag evid' eur gurunenn, mab dinatur, e karez riskla beza en emgann a eneb da dad?

SALAÜN

An Aotrou Ello en doa prometet d'in ho telc'her aman epad ar stourmad, ha setu perak emaoch aman hirio.

KERIOUAZ

Ah! Ello n'en deus ket lavaret d'it en doa gwerzet da dad pevar ugent ejen d'ar Zaozon?

SALAÜN da Ello.

Petra aotrou? hag ho promesa?

ELLO

Va fromesa a zalc'hin: bez dinec'h, Salaün!

KERIOUAZ

Gaouiad!... (*Da Salaün*) Ha neuze Salaün, goude ma vijen bet aman, va diwrec'h dic'halloud, siouaz! gouzout a reas va c'halon a vije du-hont, war an dachen, gant va breudeur, gant difennourien Breiz!

SALAÜN

O va zad, n'eus Breiz ebet mui. Pep hini a drouc'h e dam er pezh a zo bet hor Bro gwechall.

KERIOUAZ

Peoc'h en han' Doue, Salaün! N'euz Breiz ebet mui a levere? Ha goulskoude da dad a zo chadenet evit Breiz! N'eus Breiz ebet? Ha perak neuze emoun-me aman? Perak warc'hoaz e vezin lakët d'ar maro? N'eus Breiz ebet? Eo! Ha pa ve dibastellet a vil dam an heritaj n'o deus ket bugale Fragan gouezet da ziuall, ha pa ve breset he douarou gant treid pouner an estren, ha pa ve devet he c'hoajou ha flastret he bugale, keit ha ma lamo kalon Keriouaz, Breiz a vezo; rag Breiz a zo aze!... Hag ar gwad a ruilho a vezo gwad da vreudeur, skuilhet ganez, malleurus!

SALAÜN

Oh! eun dournad tud dister! hor merourien!

KERIOUAZ

Tud dister, ma kerez, tud int evelato, eun ene o deus evelout. Dirak Doue, va mab, n'ez eus na tujentil, na sklavourien, n'ez eus nemet bugale. Poan a rez d'in, poan meurbed, Salaün, rak diskouez a rez d'in pegement a louzeier fall en deus eun all hadet en da galon. N'ez eus nemed eur mare, ar c'homzou milliget, deuet war da vuzellou, me 'gleve anezo ger evit ger, eus genou da vestr nevez, an den-ze. Ah! skoliet mat out bet!...

SALAÜN

Tad!

KERIOUAZ

Peoc'h! N'out ket hepken Breizad, va mab, ha da dorfed o vont a eneb Breiz a ve dija meurbet divalo, kristen out ivez; da blas en emgann a zo e skeud ar groaz,

nann emesk ar baianed... Kristen out ha ma rank da galon diwaska poan evit chom kristen, bruzun anezi: ne vezi ket da-unan o c'houzany. Kerz raktal, pign war da varc'h; tec'h diouz ar maner milliget-man. E penn va zoudarded e fell d'in e vez fepoz, em flas-me! Pe ma ne vez ket laosket a frankiz ganez, dalc'h sonj ez eo gwell, gant eur galon direbech, ar chadenou a liamm va daouarn hirio, gwell ar maro, a drouc'ho neudenn va buhez warc'hoaz, eged ar gaëra kurunen hag eur vantell alaouret a roue a c'holo ene eun treitour... Ne zentez ket? kerz a lavaran d'it, kerz raktal!

SALAÜN, *an daëlou en e-zaoulagad.*

Va zad!... Ha Lena?

KERIOUAZ

Ha Lena? Lena c'hoaz! Doue ha da vro da genta, a lavaran d'it!

SALAÜN

Kriz oc'h meurbet, va zad!

KERIOUAZ

Kriz? pa rann va c'halon gand ar boan a rez d'in-te; te, ar gwad eus va gwad, te va fizians, te va enor. Tec'h diouz va zaoulagad. Re a boan a rez d'in!

SALAÜN

Gwelloc'h eo ganen mervel eget koll Lena.

KERIOUAZ

Ne varvi ket; da zevel grêt, kousto pe gousto, a bareo gant an amzer da galon blounset.

SALAÜN

Daoust ha n'ho pefe morse karet, c'houi?

ELLO

Petra liviri, Keriouaz, ma kaso da vab ar respount da Liliarc'hant?

KERIOUAZ

Kailhara ? ra hano da vamm, Salaün. Ro d'ezan eur garyanad.

Salaün a jom soublet e benn hag e zaoulagad.

Ah! ne fell ket d'it goalc'hi enor da vamm, e plas da dad di'c'halloud? Ne fell ket d'id soubla d'ar c'halloud en deus Doue lakêt e dorn an tad? Terri a ri neuze! Ra gwezo war da benn...

SALAÜN o koeza d'an daoulin.

Va zad! Va zad! na d'it ket!

KERIOUAZ

Gra ar pezh a lavaran d'it neuze.

SALAÜN

N'oun ket evit ober: tad eo da Lena.

KERIOUAZ

Ra gouezo eta war da benn, Roue Occismor, malloz an Aotrou Doue, gant malloz an hini a zo bet da dad, ha malloz an holl dud kalonek ha leal eus da lignez!... Kea breman, lach ha treitour, da vleina ar Zaozon, da redek warlerc'h Lena ha da gurunenn. N'ouzoun ket e pe du e lakei Doue an trec'h, met war da dal d'it-te, e lec'h sklerder ar viktor, e chomo hepred anet merk an disenor hag ar vez, merk va malloz. Kea Judas da ober da labour... ha gra buan.

SALAÜN

Kenavezo va zad.

Kerious ne respount ket ha Salaün a rank mont kuit e benn soublet dindan ar valloz.

IIIe DIVIZ

KERIOUAZ, ELLO

KERIOUAZ

Reuz ha kroaz, ha pebez kroaz! Va Doue! Va Doue! Roit d'ho servicher paour nerz... nerz da zougen eur groaz ken pounner. N'em bije kredet biken e vije war an douar, en hor Breiz, eun den goest da vourrevi evelse kalon eun tad, evel az peuz grêt; Ello, gwelloc'h e vije bet d'it treuzi va c'halon dre gant taol kleze, ha Doue marteze en dije pardounet d'it eun deiz!

ELLO

Dalc'h sonj eus Liliarc'hant!

Adarre! Liliarc'hant n'eo ket kaoz m'eman an diaoul en da gorf.

Keriouaz en e gounar a dor e chadenn a zailh war Ello, n'en deus ket bet amzer da denna e gleze — Eur c'hourinadek verr — Ello a gwez dindan Keriouaz, hag heman a denn digantan e gleze, e zourn all war e c'houzbug.

KERIOUAZ

Mar deus c'hoaz eun neubeut feiz en da galon, goulenn pardon ouz Doue! Emaout o vont dirazan.

Ello a glask hopal.

Ne da ket da c'helver den pe war an taol out maro!

ELLO

N'am laz ket Keriouaz, bet truez ouzin!

KERIOUAZ

Ha truez e peus-te bet ouzin-me bremaik?

ELLO

Oh keuz am eus: divalo oun bet en da genver!

KERIOUAZ

Re zivezat eo kaout keuz.

ELLO

Al laer diou a oa war ar groaz pa c'houlennas truez ouz hor Zalver!

KERIOUAZ

Ah! war a welan na peus ket ankounac'haet an Aviel! Ne ket breman hepken e tlefes kaout sonj anezan!

ELLO

Marc'heg! me ho ped!

KERIOUAZ

Marc'heg da unan, e peus aoun rag ar maro, lach m'az out!

ELLO

Diaes eo d'in dilezel va buhez breman p'am eus arc'hant!

KERIOUAZ

Hag e vezo lakaet muioc'h a ze a bedennoù ganez: Sonj en da ene, a lavaran did.

ELLO

Me roio d'eoec'h an anter eus an tenzor bras am eus kavet.

KERIOUAZ

Va bolontez n'eo ket da werza.

ELLO

Marc'heg Keriouaz, petra c'helfe neuze tenerât ho kalon.

KERIOUAZ

Netra, Ello. Al lioun ne bardon ket, pa vez diframet digantan e lioued bihan. Te; peus tennet diganen ene va c'hrouadur, me zo al lioun feulzet, o c'houlén kount digant laër va mab.

ELLO

Doue, Keriouaz, a bardounas d'e vourrevien!

KERIOUAZ

Me ' fell d'in da vuhez. Allo! gra da akt a gontrision.

ELLO

N'ho peus ket a wir, Keriouaz, c'houi, kristen, c'houi Breizad, da zouba ho taouarn e gwad eur c'hristen hag eur Breizad.

KERIOUAZ

Ar brezel 'zo digor etrezomp. Lezen ar brezel a lavar ar c'hontrol.

ELLO

Ha marc'heg oc'h ive. Eur marc'heg ne c'hell ket skei eun enebour hep difen. Va buhez n'ez eo nemet da Zoue! Pa vezin koundaonet gant lezvarn ar Vro, neuze me asanto ma vezoc'h va bourrev... Ha c'hoaz, pa z'eo digor ar brezel etre Breiz hag ar Zaozon, n'ho peus ket a wir ken neubeut da ziskar unan hag a c'hell difen ho Pro. Warc'hoaz, ma lezit ganen va buhez, me ' stourmo en ho kenver eneb ar Zaozon.

KERIOUAZ

Hen toui a rez?

ELLO

Hen toui a ran!

KERIOUAZ

Toui a rez am lezi bremaik da vale?

ELLO

Hen toui a ran!

KERIOUAZ

Mat! ha pa ven gwaz adarre, eur wech c'hoaz em bezo fizians e ger eun denjentil. Sao, ha del da gleze!

Ello a zav hag a gemer e gleze!

Ha breman ro urz d'az soudarded da zigeri d'in an nor.

ELLO

Tud aman!

KERIOUAZ

Gand unan ez eus tra 'walc'h.

ELLO

Oh! nan, Keriouaz, re grenv out!

KERIOUAZ

Red ha ma vez treitour betek mel da eskern!

*Epad ar geriou diweza-ma, eun toullad-tud a deu
er zall, en em lakât a reont en eul lec'h tenval,
Ello ne c'hell ket gwelet petra int. Lagadaour
hepken a deu dirazan er sklerijenn.*

IV° DIVÍZ

KERIOUAZ, ELLO, LAGADAOUR, PENNHÖRZ,
DOURNKALED, SKOPOUNNER HAG AN ARVÖRIZ, ALL

Ello, en eur ziskweez Keriouaz hag o vont war e giz.

Krogit en den-ze! Liammit-mat d'ezan e zaouarn, e
zaouarn hepken. Arabat staga e dreid: prometet em eus
d'ezan hel lezjen da vale.

Den ne flash.

It! Pe dre gerniel an diaoul, me lakaï ho krouga!

LAGADAOUR

N'oc'h ket gwest!

ELLO

Te, Yann, petra ' fell d'it?

LAGADAOUR

Ello, me fell d'in lakât dirak da zaoulagad an dibab
eus pôtreð an Arvor, ne anavezit ket c'hoaz marteze!

ELLO

Penaoz e komzez ouzin-me breman? Yann, hag ankou-
nac'haet ez peus oun ar marc'heg Ello, mestr ar c'hastell-
man?

*Lagadaour hep respount a zigas e vignoned dirag
ar goulou.*

LAGADAOUR

Set' aze Pennhorz! Set' aze Dournkaled! Set' aze Sko-
pounner! Set' aman da zervicher Lagadaour!

*Ello a fell d'ezan tenna e gleze eus e feur; gand
eun taol baz Lagadaour a lakâ ar c'hleze da strin-
ka euz e zaouarn.*

Arabad c'hoari gant an dra-ze, Ello! Me gave d'in ho
pije grêt gwelloc'h digemer d'ar vignoned ker c'houek
a zo deuet d'az kwelet heb da aotre, e gwirionez.

KERIOUAZ en he bart e-unan.

Daoust ha n'emaoun ket oc'h hunvreal?

ELLO

Ne gomprenan ket.

LAGADAOUR

Ne gomprenet ket ez out prizounier?

ELLO

Prizounier, oh nann!

*Mont a ra d'ar red da gaout ar prenestr, hag a
bouez penn.*

D'in-me, pôtreð Guikello!

LAGADAOUR

Arabad d'eoc'h koll ho mouez, Aotrou galloudus Ello!
Domaj e ve evidout, ha da dud ne glevint ket!

ELLO

Prizounier, me, em c'hastel! Bremañk e weloc'h... Allo 'ta
kousket oc'h! Buanoc'h eged an dra-ze! Deuit holl!

LAGADAOUR

Ne deuint ket, a lavaran did. Pell emaint ac'haleñ ha
m'arvat kutuilhet gant soudarded ar c'hont Even.

KERIOUAZ, *en e bart e-unan.*

Anaout a ran e vouez. Mouez Lagadaour.

ELLO

Eur wech c'hoaz ne gomprenañ ket: ma komzfez skleroc'h.

LAGADAOUR

Oh! gant plijadur! Pôtreñ an Arvor a zo deuet dre
hent ar c'hoz, dre an hent kuz, ha te da-unan e peus bet
ar vadelez da lavaret d'in e pelec'h edo an nor, ha penaos
digeri. Bennoz Doue d'it!

ELLO

Tel... Oh perak n'em eus me ket selaouet Baroloued!
Kanfart!

LAGADAOUR

Dalc'hit evidoc'h an hano; ne vezo ket laëret, Aotrou
Marc'heg Ello! Braoc'h abadenn a vije bet c'hoaz anez
m'az eo bet va mignoned re ziabaster e tro kein an nor!
Hervez va mennoz te da-unan, d'an taol a hanter-nôz,
a dlïe mont da ober digemer d'ezo.

ELLO

Neuze an tenzor a dlïe beza eno?

LAGADAOUR, *o tiskouez e vignoned.*

Set' aze anezan! Set' aze kalonou aour ar Arvoriz!

ELLO

Ha va zoudarded ne deuont ket!

LAGADAOUR

Penaos e teufent? Eur wech c'hoaz n'eus ket eun unan
anezo er c'hastel. M'em eus roët urz d'ezo da vont d'en
em ginnik d'ar c'hont Even evit stourm ouz ar Zaozon
hag o deus sentet!

ELLO

N'eo ket possubl! n'o dije ket sentet ouzit!

LAGADAOUR

Ha da vizaoued, Ello? Gouzout a reant n'oa ket brao
dizenti ouz an neb a ziskweze anezan. Petra o dije grêt
nemet senti?

ELLO

Met senti ouz eun truilhotok evelhout!

LAGADAOUR a denn e varo, a daol e druilhoul, en em ziskouez gwisket evel eun denjentil. E leac'h beza kroumet evel kent, e sav soun en e zav.

Al louarn en deus meur a groc'hen! O welet ac'hanon e c'hiz breman, gant da voalen aour, evit diskouez edo ennon da c'halloud, ha ne c'hellent-i ket kredi oan eun den a vrezel brudet, galvet ganez da vleina da zoudarded d'ar viktor?

Ello sebezet ne lavar grik, ha a zoubl e benn. Keriouaz a zo ker zebezet all, evel pa ne gredfe ket dihuna euz eun hunvre.

Dizonjal a ran ac'hanoc'h, Aotrou Keriouaz... Aotrou, libr oc'h, ha dre wir ar brezel, mestr ar c'hastel-man. Ar perc'hen koz hen ro deoc'h gant e gleze.

Dastum a ra kleze Ello hag her c'hinnig da Geriouaz. Heman e lec'h kemeret ar c'hleze a lamm da bokat da Lagadaour.

KERIOUAZ

O va mignoun, penaos trugarekât ac'hanout ha da baea?

LAGADAOUR

Paët oun p'az oc'h libr!

KERIOUAZ

Gwir eo eta? Libr oun! libr da vont da enebi ouz tud an Anternoz!... Hag emac'h aze holl! va Arvoriz karet? N'euz na lazet na mac'hagnet nikun ac'hanoc'h?

PENNHORZ

Nikun, Aotrou. Ar re n'emaint ket aman, a zo war mogerioù ar c'hastel, ouz o diwall. Garskanv a verk e blas da bep hini.

KERIOUAZ

Trugarekaomp Doue, mignoned!

PENNHORZ

A greiz kalon, Aotrou! Forset oa goulskoude an Aotrou Doue da ober an dra-ze evidoc'h.

KERIOUAZ

Penaos forset.

PENNHORZ

Manac'h ar peniti...

KERIOUAZ

Va mignon Goulc'hen.

PENNHORZ

Ia ho mignon Goulc'hen, ha mignon an Aotrou Doue ive, en deus pedet evidoc'h. N'eo ket Ello nag eun all a c'helfe miret outan da gaout digant Doue ar pezh en deus

c'hoant, ha prometet en deus ive e vijemp trec'h d'ar Zaozon. Evel tra c'hrêt eo.

KERIOUAZ

Arabat dizonjal kenneubeut mirit Lagadaour!

LAGADAOUR

Oh! Aotrou na rit nep meuleudi eus an hini n'en deus grêt nemet e ze'ver. Doue ra bardono d'in ar gevier em eus renket da vernia! Da vihana ma c'hellan kaout keuz awalc'h da yeza kavet braoa tro am eus grêt em buez... Aotrou Keriouaz, ma plij ganeoc'h va zelaou, me lavaro eur ger c'hoaz. An Aotrou Ello, aman, n'eus ket c'hoaz pell, p'az oa mignoned stard Yann-Klasktenzor hag hen, en deus lavaret da Yann, hep sonjal e lavare ive da Lagadaour, e tlie ar Zaozon douara en noz-man, e diou loden, darn e Pontusval, darn e kanol an Erret. Ha ma ve gellet trec'hi anezo disparti, araok ma ve en em gavet an eil rumm gant egile? Mad e ve marteze lavaret eur ger var an dra-ze d'ar C'hont Even: amzer en deus, n'en deus ket re avat d'en em gompren.

KERIOUAZ

Da ali, Lagadaour a zo talvoudus meurbed, ha dre an Introun Santez Anna, e vezo heuliet raktal. Eur baleer mat?

V^{et} DIVIZ

AR MEMEZ-RE HA GARSKANV

Garskanv a zired, koulz lavaret d'alan. Kweza ra raktal d'an daoulin dirak Keriouaz.

GARSKANV

Pardon! Aotrou Keriouaz.

KERIOUAZ

Pardon a betra? Garskanv? Te hag an Arvoriz ho peus delivret ac'hanon hag e c'houlennes pardon! Daoust hag ar viktor, prenet ganeoc'h kerkoulz marc'had, hen defe troet da benn d'it? Allo, e lec'h daoulin dirazon en em vriatomp, ha bez laouen.

GARSKANV

Aman e chomin, ken n'ho pezo pardonet... ma c'hellit pardoni.

KERIOUAZ

Da veza tec'hed diouzin? da veza lezet ac'hanon, va-unan aman? Met me ouie ervad edos o redet d'am delivra!

LAGADAOUR

Hag an amzer a ya en dro!

GARSKANV

Te ne ouezez ket, nag an Aotrou Keriouaz! Ar re-man a oar, Alanik a ioa deuet ganeomp.

KERIOUAZ

Alanig, va mab? Petra en doa hen da ober etouez tud ar brezel, ar paour keaz bihan!

GARSKANV

Me ouie ervad, m'ho pije ket pardounet d'in!

KERIOUAZ

Eo, pardounet out!

GARSKANV

Pardounet ne vezin morse: ho mab a zo kollet!

KERIOUAZ

Kollet? Lavar freaz an traou!

GARSKANV

Gwir eo! Ken trubuilhet oun, ma ne c'hellan rei d'eoc'h da gompren. Alanig a ioa deuet hen hon touez da glask e dad. Oh! nag e kariae ac'hanoc'h, aotrou! Ha me, me siouaz! lakët gand ar re-man da gabiten, da c'hortoz ma vijec'h adarre en hor penn, m'em eus lezet anezan da zont ganeomp. Ne c'hellen ket, koulz all, lezel anezan da zistrei da Lez an Even: an hent a dlie beza trouc'het gant tud Ello, ha ne ket ar Floc'hig Brân hen dije gellet nag e hentcha nag e zifen en distro. Oh siouaz! Malloz d'in!

KERIOUAZ

O Doue! petra 'zo erruet? Lavar buan: va c'halon a dad a gren. Maro eo? lazet?

GARSKANV

Nan, nan! Aotrou, gouliet d'an hirra!

KERIOUAZ

Da zaoulagad, da liou, da vouez ha da izili o krena a lavar d'in eo maro. Garskanv n'out ket grêt evit kuzat ar wirionez...

Dirolla a ra da ouela..

Hen maro, egile treitour! Va Doue!

GARSKANV

Aotrou, plijet ganeoc'h va zelaou. N'em eus ket kavet e gorf hep buhez. Goude m'em euz lakaet dibrada ar pont war wint, da viret ouz tud Ello da zont war o c'hiz, ha diskwezet d'hon Arvoriz da bep hini e blas war ar mogerious, oun redet d'an hent kuz el lec'h m'hon doa lezet Alanig; setu ar pezh em eus kavet!

Tenna a ra eus e vruched eur gour-gleze livet a c'hwad. Ello a dosta hag a zell ouz ar gour-gleze!

ELLO

Gourgleze Barolouet! Desket em eus, me va-unan, ez a ar gourgleze-ze eün d'ar galon. Keriouaz, m'hen tou d'it, da Alanig a zo maro! Setu a-ze petra 'peus bet o stourm evit da Vreiz! Ouel breman!

KERIOUAZ

Bennoz d'it Ello! Digas a rez ac'hanon ennon va-unan. Ya, Breiz da genta; an tad en devezo e dro da c'houde!

D'eomp, pôtred. Ama ne jomo nemet ar pezh 'zo red da ziwall ar c'hastell. Ni d'eomp d'ar Zaozon!

Loc'h a reont da vont kuit.

DOURNEKALED, *da C'harskanv en e bart e-unan.*

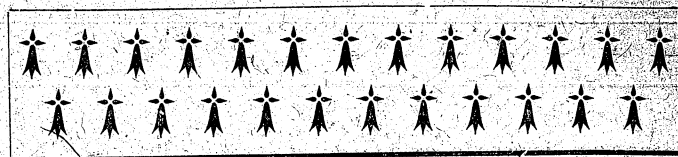
Sonj e peus, Garskanv, Goulc'hen?... Diou steredenn Keriouaz.

Keriouaz a deu war e giz hag en eur jacha Ello d'e heul.

KERIOUAZ

Te, Ello, deus ganeomp, hag e welI ez eus c'hoaz eus Breiz!

Mont a reont kuit holl.

PEVARE ARVEST

Ar pezh a c'hoarvez en arvest-man, a dremen ouz kostez eur menez, e tu ar mor, e kichen kroaz ar mil vern. Ar mor a dle beza gwelet diouz eur c'hoztez gant eun niver bras a listri.

KENTA DIVIZ

KERIOUAZ HAG ELLO

KERIOUAZ, o skei war skoaz Ello, hag o tiskouez an emgann gant e viz

Gwelet a rez, Ello, ez eo c'hoaz beo ha beo mad hor Breiz! Gwelet a rez da vignoned o tec'hed. Neb unan enezo ne c'hell mont kuit. Hor zoudarded, gwelet a rez, o deuz trouc'het en o raok; o listri hiviziken ne c'hellint mui rei digemer d'ezo. Plas 'zo d'ezo da vreina el lann; azalek Koufount betek Lochrist!

ELLO, o soubla e benn.

Ya gwelet a ran!

KERIOUAZ

Gouelvan a vezo e broïou an Hanternoz. Gwragez ha bugale, a c'hortozo, en aner, ha tud ha preiz. Den ne 'z aio da lavaret d'ar re-ze pe zouar en deus evet gwad ar re-man; den ebet; den me c'hell distaga eul lestr ha stegna e c'houel da avel ar gwalarn, den, a lavaran d'it! Breiz 'zo beo, ha Doue 'zo gant Breiz!

ELLO

Ya, Doue a zo gant Breiz.

KERIOUAZ

Ne vezont mui gwelet breman. Nag e redont! nag e redont!

Strakal a ra e zaouarn.

II^{et} DIVIZ

KERIOUAZ, ELLO, GARSKANV, TAOLDISKAR,
SKOPOUNNER, ARVORIZ ALL

GARSKANV

Perag, Aotrou Keriouaz, ne lezit ket ac'hanomp da redet warlerc'h diaoulou an Hanternoz?

KERIOUAZ

Ho lod ho peuz grêt, ha n'oc'h ket c'hoaz goloet a-walc'h a c'hwad?

E gwirionez, i ha Keriouaz e-unan a zo goloet a c'hwad diñhad hag armou.

TAOLDISKAR

A-hont eman hor plas gant ar re all!

KERIOUAZ

N'ema ket, Taoldiskar! Plas ar zoudarded a zo el lec'h ma 'z eo bet gourc'hemennet d'ezo beza gant an hini a zo en o fenn. Ar c'hont Even, en deus roet urz d'an Arvoriz da jom aman.

SKOPOUNNER

N'eo ket just an dra-ze!

KERIOUAZ

Even en deuz prometet d'in ho pije ho lod er preiz, ken eün hag ar re all.

SKOPOUNNER

N'eo ket evit danvez e stourmomp, evit Breiz eo, ha me 'lavar, eur wech c'hoaz, n'eo ket dereat o ve tud a-hont oc'h en em ganna, ha ni aman o sora hag o sellet outo.

KERIOUAZ

Pardon, kaloun va Arvoriz a zo uhelloc'h eged an danvez a vez dilammet digant eun enebour trec'het! Ha va gwad d'in-me a verv ivez dre ma ne c'hellan ket mont da laza va lod eus an dud-ze, o deus grêt kement a boan d'am Breiz, laeret he danvez, rusiet o daouarn e gwad he bugale.

GARSKANV

Petra 'zo, Aotrou? Mac'hagnet e yefec'h bet?

KERIOUAZ

Nann! Ar memez urz, a vir ouzoc'h da vale, a stag ac'hanon aman. Even en deus sonjet e tliemp beza skuiz a-walc'h gant ar pezh eus grêt hirio hag en noz tremenet. Karget en deus ac'hanomp eur ar brizonerien hag eus ar re a zo kônezet en emgann. Te, Skopounner, taol evez war ar brizonerien: Ne vezo ket dies da labour; n'o deus ioul ebet da dec'het, rag gouzout a reont, o c'horf el lann a vreinf e kichen re o breudeur. C'houi, ar re all, it; klaskit ar re vac'hagnet. En hor c'hichen aman e red eun eienenn grenv a zour sklêr. Bedit anezo en dro dezi, ha goalc'hit o gouliou.

Pellât a reont holl.

IIIe DIVIZ

KERIOUAZ HAG ELLO

ELLO

Ac'hanon-me, petra reoc'h?

KERIOUAZ

Hervez lezenn ar brezel e vezi barnet gant da genseurted, tudchenteil ar vro.

ELLO

Da lavaret eo, e vezin kondaonet. Ar maro ne ra mui a aoun d'in. Eur c'hoant direiz, evel eun hunvre fall, en deus debret va spered abaoe va yaouankiz: beza pinvidik, beza galloudus, pinvidikoc'h ha galloudusoc'h eget nikun e Breiz, evel Roue ar Franked... hag ho presa dindan va

zreid, te, Even, holl dudchenteil ar vro, kement hini a zo evel eur goabren etre an heol ha me... Ne gomprenes ket an dra-ze 'te, Keriouaz! Ne daolez ket da zaoulagad larkoc'h eged an douarou a zo en dro d'az kastell, en Arvor. Dare out bepred da blega da benn, ha memez da gein dirag ar c'henta a lavaro: me zo mestr e Breiz.

KERIOUAZ

Lavaret em eus d'it, Ello, n'oun ket boazed da zoubla va fenn nemet dirag va Doue. Senti a ran, rag evidon-me, an neb en deus galloud war an douar a zo Galloud Doue etre e zaouarn. Senti a ran, rag evit ma vezo salvet Breiz, e rank beza unan o c'hourc'hemenn ha re all o senti.

ELLO

Da lavaret eo ez eus en da greiz eur galon striz, dizec'het, eur galon varo, pa 'z eo gwir ne c'hoanta netra; kalonou evelse o deus ar sklavourien!

KERIOUAZ

Klask a rez lakât ac'hanon da vont en egar. Espern da boan. Gouzout a rez, ervat goulskoude, ar galon-ze n'en deus ket krenet dirazout dec'h!

ELLO

Lakeomp e peus eur galon; me 'm eus eun all ha n'int tamm ebet henvel; ha, ne c'helli morse gant ar galon e peus kompren ar pezh a zo em c'halon-me: an tan zo ebarz a grign anezi, eun tan-gwall ha ne baouez ket, hag a c'houlenn bepred eur bevans nevez da resti. Penaoz neuze ar Marc'heg Keriouaz a c'helfe barn ar marc'heg Ello?

Penaoz e c'helfe muzula e dorfed?... Oh eo! Barn a ri, ha da goustians, da galon, el lec'h ma n'eus bet tourmant ebet morse, a c'hourc'hemenno d'it koundaoni Ello, Ello poulzet marteze en despet d'ezan gant eun avel foll, Ello hag en deus ranket steki ouz ar garreg? N'eus fors, eur wech c'hoaz! Kollet em eus da viken ar pezh em oa em c'hoant; koulz eo ganen koll ivez ar vuhez!

KERIOUAZ

Da vuhez a vezo lezet ganez, m'hen tou d'it dirag Doue.

ELLO

Kaëra prof! Hep va madou? N'em eus ket a ezomm.

KERIOUAZ

Da vadou a vezo lezet ganez ivez, hen toui a ran koulz all!

ELLO

Na dou ket! ne c'helfez ket delc'her d'az le!

KERIOUAZ

Piou a virfe ouzin?

ELLO

Even hag ar re all!

KERIOUAZ

Selaou, Ello, toui a ran! ha ma teu unan bennak da glask miret ouzin da zeveni va dle, hen toui a ran ivez,

va c'hleze a deuio eus he feur, daoust d'ar boan a ra d'in brezel etre bugale Breiz. Rag, entent-mat, d'in out, te, da gastell, da zouarou, da sklavourien, ha me, harpet war va gwir, me ro anezo d'it, ha neb piou bennak a glaskfe miret ouz Ello da vale e pep frankiz, a vresfe va gwir d'in-me, hag an dra-ze n'her gouzanvfen ket.

ELLO, *gant eur mousc'hoarz trist.*

Gwelloc'h e ve d'it va laza, kred ac'hanon.

KERIOUAZ

Na gomz ket evelse. Eur verc'h e peus hag he deus ezomm ac'hanout. Goulenn ar maro a ve euz da berz beza lach goude beza bet treitour!

ELLO

Oh Lena! Te a roio anezi da bried d'ar marc'heg koant Salaün em eus gwelet o stourm bremaik gant kement a vailhantiz.

KERIOUAZ

E pe du edo?

Ello ne respont ket.

D'ar mare Keriouaz a wel daou zen o tont warzu ennan, en eur zougen eun all, hag a dle beza gwall vac'hagnet pe zoken maro.

IVe DIVIZ

KERIOUAZ, ELLO, SALAÜN, GARSKANV, TAOLDISKAR

GARSKANV, *a ziabell.*

Oh! pebez reuz warnomp aotrou Keriouaz!

KERIOUAZ

Petra eo?

GARSKANV

Ho mab, Keriouaz, ho mab Salaün!

KERIOUAZ, *en eur vont da ziambroug anezo.*
Petra 'zo c'hoarvezet gantan?

GARSKANV

Gwall vac'hagnet, maro marteze!

*Salaün a zo digaset, semplet, e zillad goloet a
c'hwad, eur goaf torret a zo sanket en e beultrin.
Keriousaz a glask santout ar galon o lammet en
eur lakat e zourn dindan e zillhad.*

KERIOUAZ

- E galon a lamm; beo eo c'hoaz!

GARSKANV

Evid eun neubeut amzer m'eus aoun! Heb eur burzud
eur gouli evelse...

KERIOUAZ

A dle rei ar maro, gouzout a ran... O va mab, paour kêz
Salaün! Gwelet e peuz anezan o stourm, Garskanv? E pe
du edo?

GARSKANV

N'em eus ket e welet, Aotrou.

KERIOUAZ *o kregi er goaf broustet.*

Gouzout a rankan; an houarn-man a lavaro d'in.

GARSKANV, *o kregi e dourn Keriousaz.*

Na d'it ket aotrou! Ma tennet ar goaf eus ar gouli ho
mab a varvo raktal.

KERIOUAZ

N'euz fors! Me fell d'in gouzout, e pe hent en deuz ka-
vet va mab ar maro. Kemer eun dra bennak da stanka
dioc'htu ar gouli.

*Chacha a ra war ar goaf ha pa deu er mêz, Gars-
kanv a stank raktal ar gouli.*

Oh! bennoz da Zoue! An houarn-man, a zo houarn eur
Zaoz! Brema, va mab, e c'helles mervel. Da dad a bar-
don d'it! Dour, Garskanv! ha te, Taoldiskar, kea; ar re
all a zo aze astennet o deuz kement a ezomm ha Salaün,
e ve entetet outho.

V^o DIVIZ .

AR MEMEZ-RE HEP TAOLDISKAR.

*Taoldiskar, o vont kuit a zec'h e zaoulagad. Gars-
kanv, o tont en dro a ouel ivez. En em lakat a
ra da walc'hi e vizaj da Salaün. Hen-man a deu
ennan e-unan neubeut ha neubeut. Flach a ra
da genta e izili, digeri a ra e zaoulagad, kas a ra
e zourn d'e c'houli. Keriousaz a zo soublet war-
nan.*

SALAÜN

O Va Doue! Poan am eus.

KERIOUAZ

Poan az peus, va mabig-me?

SALAÛN

Va zad? Oh pardon!... breman pa 'm eus grêt va dever.

KERIOUAZ

Gouzout a ran! ha pardonet out gant da dâd. Houarn ar Zaoz en deus desket din e oa distroet karantez Breiz en da galon.

SALAÛN

Tad? Neuze e c'hellan rei d'eoach adarre an hano a dad?

KERIOUAZ

Ya, va mab out adarre.

SALAÛN

Tad, poan am eus.

KERIOUAZ

Ya, va mabig paour, poan az peus, met ar boan a dalv da baea.

SALAÛN

Gwir eo, tad. Me ' c'houzanvo evit Doue hag evit Breiz... Tad, me gav d'in emañ o vont da vervel...

Tennoc'h eo warnan hag hiviziken e ranko diskouez eo dies d'ezan kamz.

KERIOUAZ

Kristen out, va mab, ha soudard ivez; ne fell ket d'in kuzat ouzit ez eo da c'houli eus ar re ma varver ganto.

SALAÛN

Tad, eur beleg neuze!

KERIOUAZ

Garskanv, red; eur beleg a zo diskennet en draonien.

VI^{et} DIVIZ

KERIOUAZ, ELLO, SALAÛN

Ello chomet beteg neuze eun tammig a gostez, a ziskouez ez eus stourmad ennau.

KERIOUAZ

Aoun em eus, va mab, ne ve re zivezat. Pell e tle beza breman ar beleg.

SALAÛN

Oh! m'en dije klevet an Aotrou Goulc'hen, Doue en dije... roet d'ezan... diouaskell... da zont... a-raok... va zremvan.

KERIOUAZ

Pelloc'h c'hoaz eman. Ped Doue, va mab. Gouzout a rez, pa ne vez beleg ebet, eun akt a gontrition barfet, a ra ar peoc'h etre Doue ha ni.

SALAÜN

Troït ac'hanon... ouz ar groaz... ma welin... va Zalver...

Keriouaz a loc'h anezan evit e lakat, evel ma c'houlenn, a-benn d'ar groaz.

Va Doue, pardoun!

Chom a reont sioul eur pennad. Salaün a zo e zaoulagad o para war ar groaz, e vuzellou a weler o finval.

Ello a ziskouez beza muioc'h trubuilhet c'hoaz. En eun taol e tiskouez beza grêt e zonz hag ez a d'en em deuler d'an daoulin dirag Keriouaz ha Salaün.

ELLO

Pardon evidon-me ivez va Doue, Keriouaz! Pardoun, Salaün!

KERIOUAZ

Gouzout a rez ez oun kristen hag eur c'hristen a bardon atao.

ELLO

Oh! gwella den ma 'z out, Keriouaz! ha te, Salaün, pardoni a rez ive?

SALAÜN, o tiskouez ar groaz gant e viz o krena.

Evel va Doue!

ELLO, o pokat d'o daouarn an eil goude egile

Bennoz Doue d'eoc'h! Ho taou ho peus desket d'in petra eo ar Vro, petra eo Breiz! Te, Salaün, o vervel eviti; te, Keriouaz, bremaik pa ' peus kaset da zoudarded diwar dro da vab hanter-varo, evit mont da zoulaji ar re all. Ar Vro, mamm eo d'eomp holl, ha ni, he bugale, a zo holl breudeur, breudeur an denchentil en deus savet e gastell krenv ha lorc'hus war gern eun uhelenn, hag ar c'houer n'en deus nemed e bal hag e alar; breudeur, ni hag ar re hor beus-ni staget ouz an douar da labourat evidomp, dre lezenn digristen ha digalon an nerz. Setu ar pezh e teuez da zeski d'in, Keriouaz, den mat, eun ha leal. Oh! Perak n'out ket, te, Roue e Breiz?

KERIOUAZ

Oh! dont a rey, Ello, den Breiz. Alan, Houel, Judicaël! Petra ' vezo e hano? ne ouezan ket. Met dont a ray den Breiz.

ELLO

Evelse bezet grêt!

KERIOUAZ

Ha te eo, Ello, a gomz evelse?

Ya, me eo a gomz evelse, me, Ello an trubard, hag evit diskouez d'it n'eo ket komzou hepken, hep hegleo em c'halon, me a bromet ne lakin mui va zreid displeal war douarou Gwikello. Te a raio a giri ganto. Me, warc'hoaz ha beteg ma c'hachuo va buhez, a ranno gant an den santel Goulc'hen, hag e lochenn hag e bedennou, hag e binijennou... ma fell d'ezan, da vihanan, rei digemer d'eun diskibl evel an trubard Ello...

Keriouaz a jom sebezet da zellet outan.

...Oh! n'eo ket eur froudenn, kroget en eun taol en-n'hon, hag a dle kweza ker buan. Berr eo bet ar stourmad aze, met poan am eus bet, poan da vervel, rag ar victor a zo chomet gant an hent eün. Toui a ran, e rin ar pez a lavaran. Eur bromesa grêt da Zoue, ha da eun den toc'hor evel Salaün a zo sakr, Keriouaz, ha mil malloz da Ello ma 'z a eneb e bromesa!

VII^{et} DIVIZ

GOULC'HEN, KERIOUAZ, ELLO, SALAÜN,

GARSKANV, ARVORIZ

Ar re man, a oa demdost gant ar re va'chagnet, a zo deuet da welet petra 'zo a-nevez. Ne dleont ket dont diouz ar memez tu gant Goulc'hen ha Garskanv.

\\ GARSKANV

Aze eman, sellit, etre diwrec'h Keriouaz! Beo eo c'hoaz: Bennoz da Zoue!

GOULC'HEN, o tistreñ ouz Ello.

Va mab, gortozet out emberr e Peniti Goulc'hen; grêt eo da wele kinvi. Kousket a ri mat war an douar en noz-man, da galon o veza divorce'hed.

GARSKANV

Tad, bremañk me c'halvo ac'hanoc'h adarre sant, ma ne deuit ket da gaout Salaün. Lëzit hennez, ne dalv ket kalz a dra, m'hen asur deoc'h!

GOULC'HEN, atao da Ello.

Va mab, da zonz a deu digant Doue, ha bolontez vat e peus. Diouall, koulskoudé; an aerouant a raio an dro d'it pell amzer c'hoaz; bez stard!

GARSKANV, o kregi en he vrec'h hep doujans ebed.

Sant, aman eman ho labour!

Goulc'hen a ya gantan da gaout Salaün.

Tad!... kovez...

Goulc'hen, o veza merket d'ar re all en em denna larkoc'h, a gemer plas Keriouaz, hag o souten penn Salaün gant e zourn kleiz, e selaou anezan. Ar re all a en em vod'endro da Geriouaz. Henman a ziskouez dezo mont da rei didorr d'ar glanvourien all, epad ma sao Goulc'hen e zourn da rei an absolvenn: Salaün o veza gwelet anezo o vont kuit a lavar.

Va zad... eur pennadig... list anezo.

KERIOUAZ

Tostañt.

En em voda a reont endro da Zalaün. Heñ a ya da gichen e vab e plas Goulc'hen.

SALAÜN

Abarz neubeut... e vezin... maro. Araog mont... dirag va Doue... pardon, Arvorig... evit ar skouer fall... roët d'eoc'h... gant an hini... a dlie diskouez... d'eoc'h... an hen-mat... ganen-me... mab Keriouaz... Eur pennadig... em eus... nac'het... va Breiz.

GASKANV

Na d'it ket d'en em skuiza, Aotrou Salaün! N'eo ket d'eomp-ni, hoc'h Arvoriz, barn ac'hanoc'h. Ar pezh 'zo sklêr eo, ha p'ho pije grêt brasoc'h torfed, ho pije hen dasprenet dre ho vaillantiz hag ho poan. Ho penn en deus troet eur pennad! Petra-ze? Ne c'hellec'h ket beza trubard c'houi! gwad Keriouaz en dije youc'het re huel... Dre gomzou e veleg, Doue e-unan en deus ho pardonet. Piou war hent ar vuhez n'en deus ket bet eur fallaenn bennak?

O tiskouez Ello.

Mar d'eus unan kablus aman ez eo hennez!

GOULC'HEN

Hennez ivez a ouezo paea, ha te Salaün, bez dinec'h! Peoc'h an Aotrou Doue a zo ganez.

SALAÜN

Tad... poan... am eus!

GOULC'HEN

Taol da zaoulagad ouz an hini a zo stag ouz ar groaz. Hen a zesko d'it gouzanv ha prena.

SALAÜN

Ha! emañ o vont... N'hellan mui... kaout... va... alan... Tad... va Zad... Arvoriz... Va mam... ahont... ken a... vezo... ken... a... vezo... er... Ba...ra...doz.

Lezel a ra e benn da goueza. Keriouaz a harp anezan.

KERIOUAZ

Kea, va mab-me, ha ra vezo an Aotrou Doue trugarezus evidout.

Gant e zourn dehou e ra sin ar groaz warnan. Da c'houde e lak e zourn war boull kalon e vab.
Eun tammig buhez a zo c'hoaz!

GOULC'HEN

Pedomp!

Pa emaint oc'h en em lakât war o daoulîn, ec'h en em gav Lagadaour ha Pennhorz, oc'h en em guzûlat etrezo, hag o chacha Baroloued, moucheted etrezo.

LAGADAOUR

Va Doue! Salaün, maro ivez? Penaos deski da Geriouaz? Te lavaro te, Pennhorz?

PENNHORZ

Me ne vezin ket gouest, lavar te!

LAGADAOUR

Te ar c'hosa: d'it eo komz.

Keriousaz a wel anezo.

KERIOUAZ

Me wel ho peus eur gwall eur all da zeski d'in c'hoaz. Lavarit, va c'halon a zo o c'hortoz an taol.

PENNHORZ

Lagadaour, lavar 'ta!

LAGADAOUR

Te, Pennhorz.

KERIOUAZ

Garskany, deus aman.

*Garskany a ya da gemeret plas Keriouaz, Goulc'hen
evel dizeblant ouz kement a dremen, a zo o pedi.
Kerious a deu dirag Lagadaour.*

...Dre va galloud a gabiten, d'it-te, Lagadaour, me ro
urz da rei d'in da anaout ar pezh oc'h deuet d'ober aman,
e lec'h diouall Gwikello, em oa lezet etre ho taouarn.

LAGADAOUR

Siouaz, aotrou, Gwikello n'eman mui da ziuall: devet
eo bet gant an tan-gwall....

ELLO, en e bart e-unan.

Va Doue! Ha Lena?

LAGADAOUR

An tan a zo bet lakët gant Baroloued. (*O trei ouz Ello*)
Da Lena-te a dl'e beza e Lesneven; di em eus lakët ar
floc'hig Bran da harlua anezi.

KERIOUAZ

N'eo ket an dra-ze eo, Me 'lenn en ho taoulagad oc'h
deuet diwar benn va mab Alanig; maro eo ivez, n'eo ket 'ta?

Lagadaour ha Pennhorz, a zoubl o fenn.

Maro Alanig ivez! Reuz! Reuz war Geriouaz!

Sempla a ra.

*GOULC'HEN, deuet ennan e-unan, a zo tostaet evit reseo
Kerious etre he zivrec'h.*

Kerious! Kerious! Doue en deus lakët eur mignon en
ho kichen evit pred ar gwall eur, hag ar mignon-ze, dre
e garg memez a zo eur c'hannad a beoc'h hag a fisians.
Selaouit ho mignon Goulc'hen.

KERIOUAZ, evel o tizrei eus eur c'houk.

Petra 'zo?... Ah ia! Salaün aze, Alanig a-hont... maro!

GOULC'HEN

An dizesper, Kerious, na zere ket ouzoc'h.

KERIOUAZ

Balzam ho komzou, Goulc'hen, ne c'hellont ket paera
an daou c'houli grêt d'ar c'halon.

GOULC'HEN

Ma ne c'hell parez, didana ' c'hell ar boan. Oh! ne
c'houlennan ket digant va Doue, rei d'eoc'h eur galon
arem; na c'helfe neb poan taga. Ar boan evid ar stour-
mer, m'az oc'h, a zo evel an dour d'an houarn, a ra anezan
dir, pa vez ennan soubet ruz-tan: Bezit nerz-kalon.

KERIOUAZ

Dont a ray d'in gant an amzer marteze... met, war
an taol, p'az eo sammet diganen va daou vab, c'houi zifen
ouzin ouela? C'houi zifen ouzin lavaret malloz d'ar maro,
hen deus mouget da viken ouenn Kerious!

GOULC'HEN

Ouelit! Bezit sonj ive ez eo maro ho taou mab ar priz goulennet gant Doue evit savetei Breiz; eur zakrifis a ranke kaout, hag hen deus skoet war an nor, a ouie ervad a vije digoret ar franka. D'ezan en hano Breiz, war dor ho kalon-c'houi Aotrou Keriouaz! Ha dinac'h a reoc'h kinnig ar zakrifis?

KERIOUAZ

Mar d'eo evit Breiz, en deus o c'hemeret, ra vezo meulet Doue!

GOULC'HEN

Ra vezoc'h benniget gantan evid ar gomz-ze! Ar pezh ne c'hell ket an den, Doue a c'hell hen ober!

KERIOUAZ

Petra ' fell d'eoc'h lavaret?

GOULC'HEN

Ma fell d'in lavaret en deus Jezuz hon Doue, digaset e buhez merc'h Jaïr, ha mab an intañvez, ha Lazar...

KERIOUAZ

Hag e c'hellfe?...

GOULC'HEN

Feiz ho peus? Ho pet feiz, hag e veloc'h gloar Doue. Me ' ya da entent ouz ar re all a zo bet mac'hagnet.

ELLO

Mont a c'hellan ganeoc'h dioc'htu, Tad?

GOULC'HEN

Ya, va mab, deus.

IXth DIVIZ

AR MEMEZ-RE HEP GOULC'HEN HAG ELLLO

LAGADAOUR

Hag heman, Aotrou Keriouaz, petra ' vezo grêt anezan?

KERIOUAZ

Hennez, piou?

LAGADAOUR

Baroloued, an hini... kompren a rit.

PENNHORZ

N'eus nemet ar gordenn, Aotrou, a zerefe outan.

Kerious a ya warzu Barolouet hag a denn kuit ar pezh a zo ouz e voucheta.

KERIOUAZ

Me fell d'in gwelet dremm al loan gouez en deus kredet planta e gountell e kalon eur bugel... O Doue! Ranmor!

HOLL

Ranmor?

KERIOUAZ, *o sevel ar bleo diwar dal Barolouet*

Gwelit e dal?

LAGADAOUR

Ha den ac'hanomp n'en deus sonjet!

KERIOUAZ

Nac'h a ri e vez Ranmor, an hini 'zo bet digemeret ha savet e maner Keriouaz? Wardro oad Alanig e poa pa oues dilezet war hon aochou gand ar rederien-vor. Va zad, da genta, me da c'houde, a zo bet mat evidot, beteg klask ober eur c'hristen ac'hanout, sonj e peus?

BAROLOUET

Ya, sonj em eus, met sonj em eus ivez eus ar merk-se az peuz laketa war va zal gant an houarn-ruz.

KERIOUAZ

Ne oa nemed evit lakât harz d'az trubardefez. Daoust ha n'e p'oa ket klasket rei digor da dud an Hanternoz e kastell Keriouaz?

BAROLOUET

Mab eur reder-mor ne c'hell ket ankounac'hat e ouenn hag e dud, ha me eo en-dro man adarre, em eus galvet anezo er vro, ha n'e vezo ket echu gand ar stourmad a velomp, an emgann etre ouenn ar C'helted hag ar Zaozon, nag aman nag e Breiz-Veur. Etre ma vezo eus an diou ouenn-ze er bed, e vezo brezel etrezo. Hag e fell d'it em bije nac'het va ouenn? Va anaout fall a reas neuze, rag

me eo em oa aozet pep tra evit ma vije an trec'h en taolman d'ar Zaozon. Me 'm oa prometet rei digor dezo e maner Gwikello, hag a vije deuet a-benn eus va zaol anez hennez.

O tiskouez Lagadaour.

Oh! mar gellfen-me da gaout en eun tu bennak etre pevar lagad, louarn brein ma 'z out!... Me eo em eus laketa chadenna ac'hanout-te, Keriouaz, oc'h ober eun trubard eus Ello e-unan; me 'm'oa roet da Ello ar zonz da lakât da vab Salaün da harpa ouzit evel eun taro feulzet; me, kentoc'h eget lezel ar c'hastell etre daouarn da zoudarded em eus laketa an tan gwall e Gwikello; me 'meuz treuzet kalon da vab Alanig! Oh! laouen oun, ha lorc'h 'zo ennon. En em venjet em eus, ha venjet em eus tud an Hanternoz, beziet en trêz, en dro da Geriouaz!

KERIOUAZ

Ranmor! ar grougans hebken a zo mat d'it, ha raktal e tlefez branskellat ouz skourou ar wezenn dosta. Ah! keit all zo emaeout en o zouez, ne ouezes ket c'hoaz petra eo ar gristenien. Eur c'hristen a bardon; ha me ivez a bardon d'it, hag a lez ganez da vuhez, em hano hag en hano va mab e peus lazeta.

PENNHORZ

Dre an Itron santez Anna, ne d'it ket d'ober an dra-ze, ne c'hellit ket ober an dra-ze. Beza re vad evid an dud fallakr a zo poulza anezo d'an torfed!

KERIOUAZ

Ha me a lavar d'it e fell d'in ober evel an Doue-ze a zo aze stag ouz ar Groaz. N'eo ket me eo, Ranmor, a bardon

d'it, Jezuz-Krist eo! Rag evidon-me va-unan, me 'm bije da vruzunet kerkent dindan seul va zroad! D'an Daoulin, Ranmor! Petra c'hortozez, Ranmor, evit mont d'an daoulin dirag ar groaz-ze, hag adori evit mat Jezuz ar C'hrist, ha zevete da vuhez d'it?

BAROLOUET, o kemeret eur c'hougleze eus gouriz Pennhorz.

Ne fell ket d'in kaout dle va buhez d'ho Krist!

Sanka ' ra ar c'hougleze en e galon hag e kouez maro-mik d'an douar.

KERIOUAZ

Malheuruz!

Salaün a zo en em laket da finval eun tachadik 'zo, ha Garskanv a zo atao oc'h entent outan.

GARSKANV

Aotrou, n'oun mui evit delc'her Salaün.

Holl e troont warzu Salaün ha Garskanv.

LAGADAOUR

Marteze ez a gwelloc'h?

PENNHORZ

Pe an dersienn?

KERIOUAZ

Nann! An dra-ze eo ar stourmad diveza, poan eur c'horf kêr yaouank o lezel e ene da vont kuit. Paourkêz Salaün! Doue a-zo mestr! Va mignoned, pedomp!

Daoulina a ra e kichen Garskanv. Goulskoude, en desped dezo Salaün en deus gellet en em lakat war e c'hoanze,

SALAÜN

Va Doue! Va Breiz!

Koueza ' ra hep buhez.

GARSKANV

Aotrou, en dro-man, eo tremenet ' m'eüs aoun!

KERIOUAZ

Kerz ene kristen, d'an Nenv!

Eur pok a lak war da! Salaün, kloza a ra d'ezan e zaoulagad, golei a ra e zremm hag e sao.

Gloar da Zoue. N'euz fors a zel...

Sec'ha ' ra an daelou diouz e zaoulagad.

Evit diskouez d'oc'h en deus adarre Breiz kemeret ar plas kenta em c'haloun, goude Doue, araok pedi evit va mab, me rô urz da gana « Son ar Viktor » savet aben an deiz-man. E pelec'h eman Eostik-Arvor?

GARSKANV

Eostik-Avor! Eostik-Arvor!

Eostik-Arvor a deu.

KERIOUAZ

Breman kanit; me ' vesko va daelou gant ho kan!

EOSTIK-ARVOR

I

Barz, Youc'h war da delen, kan tòn ar viktor!
 Ar Zaoz en deus kollet gant tud an Arvor;
 Ne vo ket gant e dreid hon douar breset
 Ra vezo hon Doue meulet!

DISKAN

HOLL.

A greiz kalon hon eus stourmet
 Evit difenn hor Breiz karet
 Ha Doue en deus he salvet!

II

Desket en deus ar Zaoz, payan ha fallakr
 N'heller ket flastra Breiz, gant armou dizakr,
 He deus bugale vad ha pennou kalet
 Ra vezo hon Doue meulet!

HOLL d'an diskan.

III

Korfou ' rederien-vor el lann a vreino
 Krignet gant ar brini, eskern a wenno
 Ha gant o relegou Breiz a vo trempet
 Ra vezo hon Doue meulet!

HOLL d'an diskan.

IV

Ra vezo eviti bloaveziou padus
 Ra vago en he c'hreiz kaourien (1) nerzus!
 Dioc'h bugale trubard ra vô diouallet!
 Ra vezo gant Doue karet!

HOLL d'an diskan.

V

Ra zesko hor mibien, evit Breiz-Izel,
 Gant ker bras vailhantiz eyeldomp herzel
 War Feiz o c'hentadou, ra jomint harpet!
 Ra vô ganto Doue meulet!

HOLL d'an diskan.

*Pa 'man an diskan oc'h achui, Alanig a deu d'ar
 red hag a lamm da bokat d'e dad atao e kichen
 korf Salaün hag o sellet outan.*

ALANIG

Va zad!

*Keriouaz a ya war e giz ha sebezet a zell ouz Ala-
 nig. Ar re all a ziskouez beza ker souezet hag hen.*

Petra zo 'ta? Sellet a rit ouzin evel pa ven o tont euz ar
 bed-all!

GARSKANV, a gostez.

Peadra 'zo!

KERIOUAZ

Daoust ha ne ve ket e skeud hepken? Gwelet a rit anezan,
 c'houi ivez?

(1) Soudardet.

PENNHORZ

Ya! Ha goulskoude an taol en deus bet a dlie rei ar maro!

ALANIG

Ah! kompren a ran. Lavaret 'zo bet d'eoc'h em eus bet eun taol gour-gleze. Oh, santet em eus an taol. Da c'houde n'em eus santet mui netra. Sonjal a ra d'in oun choumet kousket eur pennad mat. Pa oan dihunet, ne 'm oa poan ebed ken. War al leton edon dindan eur wezenn uhel.

LAGADAOUR

Ni hon doa laket e gorf eno, Aotrou Keriouaz, da c'hortoz ma teujec'h d'e gerc'hat. Met, hen toui a ran, Alanig a oa maro!

ALANIG

Ha koulskoude oun beo!

En em lakat a ra da zansal, da c'haloupat.
Gwelet a rez! Gwelet a rit, tad!

LAGADAOUR

Ar gountell goulskoude en doa treuzet da Boultrin.
Me 'm eus gwelet; diskouez ar gouli.

ALANIG

N'eus gouli ebet, n'eus nemed eur gleizenn. Sellit.

Digeri a ra e chupen.

KERIOUAZ, goude beza sellet.

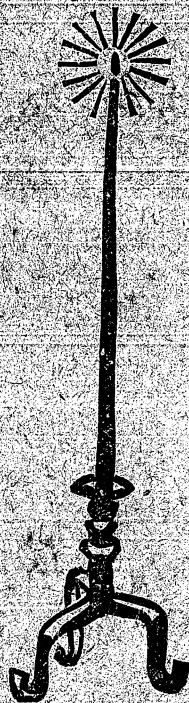
O Doue ar vuhez hag ar maro, ra vioc'h benniget da viken! Va daou vab Ho poa goulenne diganen, hag en ho madelez, o selaou pedennou ho servicher Goulc'hén, Ho peus bet truez ouz ar pec'her Keriouaz hag Ho peus nevezet e kenver an tad paour ar burzud Ho poa grêt e kenver intañvez Naïm, e kenver Martha ha Mari! N'eo ket falvezet deoc'h e chomfen evel eur wezenn diskour ha maro he gwrizio! Savetet ho peus ouenn Keriouaz. Oh! Breman e welan gloar Doue! Ra vezo hon Doue meulet! Ya, daoust d'an hini a zo astennet aze, me c'hell kana: Ra vezo hon Doue meulet! Allo pôtre! Eur wech c'hoaz d'an diskan, ma c'hellin touezia va mouez gant ho re!

HOLL

A Greiz kalon hon eus stourmet
Evit difenn hor Breiz karet
Hon Doue en deus he salvet

Ra vezo bepred Doue meulet!

BREST, IMPRIMERIE
DE LA PRESSE LIBÉRALE
4, RUE DU CHATEAU
LE DIRECTEUR, F. GEORGELIN